

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÉ STOPY U VYBRANÝCH
TRESTNÝCH ČINŮ**

Autor práce: Klára Papežová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Praha 2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Klára Papežová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: České Budějovice

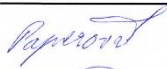

Název bakalářské práce: Kriminalistické stopy u vybraných trestných činů
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminalistic dials of selected crimes

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

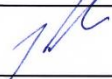

Datum zadání bakalářské práce: únor 2020

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bude vymezit pojem kriminalistická stopa, představit systém dělení těchto stop, uvést jejich význam a využití pro policejní praxi a představit typické kriminalistické stopy, které by se měly nacházet na místech vybraných trestných činů. Bude provedena základní charakteristika těchto trestných činů a budou představeny vzájemné souvislosti mezi těmito kriminalistickými a trestněprávními fenomény.

Student: Klára Papežová	27. 2. 2020	
Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka	27. 2. 2020	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	7. 7. 2020	
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	9. 7. 2020	
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	9. 7. 2020	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Jaroslavu Hovorkovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Ráda bych poděkovala také své rodině a přátelům, kteří mě při vytváření této práce i v průběhu celého studia podporovali.

ABSTRAKT

PAPEŽOVÁ, K. *Kriminalistické stopy u vybraných trestných činů: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., 2020. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jaroslav Hovorka.

Klíčová slova: kriminalistická stopa, krádež, loupež, kriminalistická identifikace, markanty, důkaz.

Tato práce se zabývá rozбором trestně právních znaků trestných činů krádeže a loupeže v návaznosti na kriminalistické stopy, které jejich pachatelé na místech těchto trestných činů mohou zanechávat. Stěžejním tématem práce je kriminalistická stopa jako fenomén trestně právních jednání. Nejdříve je proveden rozbor tohoto pojmu, následován představením systematického dělení stop podle kriminalistické nauky a je popsán proces hodnocení a zkoumání kriminalistických stop jako důkazů předkládaných v trestním řízení.

ABSTRACT

PAPEŽOVÁ, K. *Criminal Dials of Selected Crimes : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies z. ú., 2019. 67 p.
Supervisor : Mgr. Jaroslav Hovorka.

Key words: criminal dials, theft, robbery, criminalistic identification, minutiae, evidence.

This bachelor's thesis deals with an analysis of the criminal law features of theft and robbery in connection to the criminal dials that crime perpetrators may leave at the places of these crimes. The thesis mainly deals with criminal leads as a phenomenon in criminal proceedings. Firstly, an analysis of this concept is performed, followed by a systematic classification of criminal dials according to forensic science. Subsequently, the thesis describes the process of evaluation and examination of criminal dials when used as evidence in criminal proceedings.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíle a metodika bakalářské práce.....	9
2 Rozbor pojmů.....	10
3 Kriminalistické stopy a jejich charakteristika	16
3.1 Pojem kriminalistické stopy	16
3.2 Vznik a zánik kriminalistické stopy	18
3.3 Druhy kriminalistických stop	23
3.4 Význam kriminalistických stop.....	30
4 Vybrané trestné činy a jejich charakteristika	32
4.1 Dělení trestných činů.....	32
4.2 Vybrané trestné činy.....	33
5 Kriminalistické stopy a jejich souvislost s vybranými trestnými činy.....	47
5.1 Kriminalistické stopy typické pro krádež.....	47
5.2 Kriminalistické stopy typické pro loupež.....	52
6 Využití kriminalistických stop jako důkazního materiálu	57
6.1 Kriminalistická identifikace	58
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	62
Seznam zkratek	66
Seznam tabulek a obrázků.....	67

Úvod

Každá společnost se vždy v historii potýkala s trestnou činností a jejími pachateli a do budoucna tomu zřejmě nebude jinak. Lidé se vždy snažili zamezit páchání trestné činnosti, a to tradičně dopadením jejího pachatele a tedy zajištěním, že tato osoba se nebude dopouštět dalších nežádoucích protiprávních jednání.

Vývoj ve společnosti a vznik nových vědních oborů pak přispěl k tomu, že je možné pachatele protiprávních jednání přistihnout přímo při páchání trestných činů a přinést prokazatelné důkazy, které mohou prokázat vinu pachatele i v případech, ve kterých pachatel nebyl na místě činu dopaden, nebo bylo spáchání protiprávního jednání zjištěno s časovou prodlevou.

K dopadení pachatele a prokázání jeho účasti na konkrétním trestném činu v současné době Policii České republiky značně pomáhá zkoumání kriminalistických stop. Kriminalistické stopy jsou základním zdrojem, ze kterého orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) získávají nejdůležitější poznatky a důkazy umožňující řešení každého trestného činu. Informace obsažené v informačním poli každé kriminalistické stopy jsou důležité pro policejní a další OČTŘ, které je využívají pro svoji činnost, shromažďují je a hodnotí informace z nich získané. Na jejich základě pak mohou přijímat prokazatelné závěry.

Aby kriminalistické stopy vydaly informace důležité pro OČTŘ, je nezbytné je nejprve vyhledat, zadokumentovat a zajistit. Zároveň je nutné tyto stopy přepravit na specializovaná pracoviště kriminalisticko-technických expertíz nebo na znalecká pracoviště policie nebo na pracoviště jiných vědeckých ústavů. Tento postup realizují specialisté policie přímo na místech trestných činů a jiných kriminalisticky relevantních místech.

Následným procesem vyhodnocování, komparace a analýzou informačního pole kriminalistických stop se zabývají kriminalističtí odborníci nebo znalci z konkrétních kriminalisticko-technických oborů. Tyto obory se postupem doby vydělily a kriminalistická věda je využívá právě pro zkoumání konkrétních kriminalistických stop. Na podkladě hodnocení těchto odborníků pak mohou být soudu předloženy přesvědčivé důkazy, vedoucí k prokázání viny či nevinu konkrétních osob a k objasnění konkrétní kriminalisticky relevantní události.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je vymezit pojem kriminalistická stopa, představit systém dělení kriminalistických stop, uvést jejich význam a využití pro policejní praxi a představit typické kriminalistické stopy, které by se měly nacházet na místech v práci prezentovaných trestných činů. Práce obsahuje základní charakteristiku těchto trestných činů z pohledu trestního práva a obsahuje informace o typických kriminalistických stopách, které by se na jejich místě měly nacházet.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola obsahuje vytyčení cílů této práce a uvedení metod využitých při její tvorbě.

Ve druhé kapitole jsou objasněny nejdůležitější pojmy užívané v této práci a bude provedena jejich základní charakteristika.

Třetí kapitola obsahuje informace o kriminalistických stopách v obecné rovině. Je zde uvedena základní definice pojmu kriminalistická stopa a provedeno rozdělení kriminalistických stop podle kriminalistické nauky.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na rozbor vybraných trestných činů podle teorie trestního práva. Jsou zde prezentovány hlavní znaky těchto trestných činů a způsoby jejich provedení.

Pátá kapitola shrnuje poznatky o výskytu typických kriminalistických stop na místech vybraných trestných činů.

Šestá kapitola je věnována využití některých kriminalistických stop v kriminalistické identifikaci.

Během tvorby práce je uplatněna rešerše zdrojů, metody logického myšlení, sběru dat, jejich analýzy a syntézy, aplikována dedukce, využita statistika a zužitkovány metody grafické a počítačové.

2 Rozbor pojmů

Kriminalistická nauka pro své potřeby a pro potřeby kriminalistické praxe vytvořila mnoho speciálních nebo specifických pojmů, které je i v případě této práce nutné blíže popsat a osvětlit. Proto je kapitola věnována právě objasnění vybraných pojmů z kriminalistiky i z trestního práva. Mezi tyto pojmy patří:

Kriminalistická stopa

Za kriminalistickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí, která vznikla na místě kriminalisticky relevantní události, v tomto případě na místě trestného činu. Obecně se v policejní praxi rozlišují dva základní druhy kriminalistických stop, a to o stopy materiální a paměťové.¹

Trestný čin

Trestní zákoník vymezuje trestný čin jako „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“² z této definice vyplývá, že musí být současně naplněny materiální a formální znaky trestného činu, tedy protiprávnost a znaky uvedené v trestním zákoně.

Aby byl čin protiprávní, musí odporovat platné právní normě. Pachatel tedy porušuje právo nebo neplní zákonem mu stanovenou povinnost. Ne všechna jednání, která jsou v rozporu s právním řádem, jsou však trestným činem. Některá taková jednání označujeme pro jejich nízkou společenskou škodlivost za přestupky či jiné delikty, některá porušení zákona jsou postihována pouze občanskoprávní sankcí. Proto je důležitá druhá podmínka, tedy znaky uvedené v zákoně.³

Nutnost naplnění znaků uvedených v trestním zákoně znamená, že jednání fyzické nebo právnické osoby může být označeno za trestné, pokud splňuje formální znaky trestného činu.⁴ Pokud by chyběl některý ze znaků trestného činu, pak by jednání

¹ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 30-32.

² § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 29.

⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 132.

osoby nenaplnovalo skutkovou podstatu trestného činu a nebylo by možné proti této osobě vynést odsuzující rozsudek.

Je na místě uvést, že kriminalistika se zabývá pouze některými znaky trestných činů. Souhrn kriminalisticky relevantních znaků se označuje jako *kriminalistická charakteristika trestného činu* a je definována takto: „*Kriminalistická charakteristika trestného činu je popisem kriminalisticky relevantních vlastností trestného činu, tj. takových vlastností, které ovlivňují proces tvorby stop a proces poznání trestného činu.*“⁵

Znamená to tedy, že některé znaky trestného činu jsou velice důležité pro trestní právo nebo kriminologii, pro kriminalistiku však nemají velkého významu. Naopak jiné znaky trestného činu nemají téměř žádný význam pro trestní řízení. Pro kriminalistiku jsou však naprosto zásadní.⁶

Skutková podstata trestného činu

Skutková podstata je souhrn znaků, které od sebe odlišují jednotlivé trestné činy.⁷ Nutnými znaky skutkové podstaty jsou:

- a) **objekt** (společenský zájem, který je trestným činem narušen)
- b) **objektivní stránka** (jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem)
- c) **subjekt** (pachatel)
- d) **subjektivní stránka** (jak své jednání vnímal pachatel)⁸

Aby bylo možno prohlásit konkrétní jednání za trestný čin, musí toto jednání splňovat všechny znaky dané skutkové podstaty. Abychom tedy mohli určit, že se osoba dopustila např. trestného činu loupeže, musí naplňovat všechny v zákoně uvedené znaky skutkové podstaty trestného činu loupeže.

⁵ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 31.

⁶ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 31.

⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 164.

⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 165-166.

Pachatel trestného činu

Pachatel je pojem vycházející z trestního práva, který označuje osobu, která naplnila skutkovou podstatu konkrétního trestného činu (spáchala trestný čin) nebo se o něj pokusila. Pokud zákon stanoví, že je trestná také příprava daného činu, pak je pachatelem i osoba, která jej připravovala.⁹

Oběť trestného činu

Kriminalistika pojem oběti přejala ze samostatného vědního oboru nazývaného viktimologie. K pojmu oběti pak lze uvést, že se jedná o fyzickou osobu, která v souvislosti s trestným činem utrpěla nebo měla utrpět újmu na životě, zdraví, majetku, cti nebo jiných subjektivních právech, nebo se pachatel na její úkor obohatil.¹⁰

Svěddek

Svědkiem se pro účely této práce rozumí svědek v materiálním smyslu, tedy taková fyzická osoba, která je odlišná od pachatele a je schopna podat věrohodnou výpověď o skutečnostech podstatných pro vyšetřování spáchaného trestného činu, které sama vnímala svými smysly, tedy zrakem, sluchem apod.¹¹

Místo činu

Z pohledu kriminalistiky je místem činu konkrétní místo, kde se událost stala nebo její bezprostřední okolí. Kriminalistická odborná literatura k tomu uvádí, že tímto místem se rozumí „*územní prostor, objekt nebo místnost, kde došlo k vyšetřované události, i každé jiné místo, které je v příčinné souvislosti s touto událostí.*“¹²

Jedná se tedy o každé místo, které souvisí se spácháním trestného činu a tato souvislost je pro vyšetřování činu z nějakého důvodu důležitá. Na těchto místech obvykle bývají nalezeny stopy trestného činu.

⁹ § 22 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰ § 2 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, č. j. 30 Cdo 4352/2010. Dostupné též z WWW:

http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=AD5EC2BCC3EAF88CC1257A4E0064BE49&.

¹² VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>, s. 274.

Kriminalisticky relevantní událost

Kriminalisticky relevantní událost je pojem širší než trestný čin. Jedná každou událost, která by mohla být trestným činem, ale prozatím není zřejmé, zda se o trestný čin skutečně jedná či nikoli.¹³

Místo kriminalisticky relevantní události

Místo kriminalisticky relevantní události je místem, na kterém došlo k události, kterou vyšetřují policejní orgány. Dosud není zřejmé, zda se jedná o místo související se spácháním trestného činu. Místem kriminalisticky relevantní události je tedy např. i místo, kde došlo k sebevraždě apod.¹⁴

Orgány činné v trestním řízení

„Orgány činnými v trestním řízení se rozumějí soud, státní zástupce, vyšetřovatel a policejní orgán.“¹⁵

Policie v rámci přípravného řízení zajišťuje a shromažďuje stopy a důkazní prostředky.¹⁶

Státní zastupitelství vykonává dohled nad přípravným řízením a po jeho skončení rozhoduje, zda bude na základě shromážděných podkladů podána obžaloba k soudu, zda věc zastaví nebo předá jinému orgánu jako správní delikt. Pokud státní zástupce obžalobu k soudu podá, zastupuje v řízení před soudem stát.¹⁷

Soud je činný hlavně po podání obžaloby a jeho hlavním úkolem je rozhodování o dalším procesním postupu v řízení a v konečné fázi i rozhodnutí o vině a trestu.¹⁸

¹³ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 30.

¹⁴ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 31.

¹⁵ § 12 odst. 1 zákona č. 69/1994 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestí řád).

¹⁶ TRESTNI-RIZENI.COM. Orgány činné v trestním řízení. *Trestni-rizeni.com* [online]. © 2006-2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/organy-cinne-v-trestnim-rizeni>>.

¹⁷ TRESTNI-RIZENI.COM. Orgány činné v trestním řízení. *Trestni-rizeni.com* [online]. © 2006-2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/organy-cinne-v-trestnim-rizeni>>.

¹⁸ TRESTNI-RIZENI.COM. Orgány činné v trestním řízení. *Trestni-rizeni.com* [online]. © 2006-2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/organy-cinne-v-trestnim-rizeni>>.

Vědomí člověka

Vědomí lze jednoduše definovat jako to, co člověk ví. Vědomí zahrnuje vše, co člověk v daném okamžiku vnímá, cítí, jak přemýšlí. Vše, co si člověk uvědomuje, že se kolem něho děje a vše, na co soustředí pozornost. Vědomí je jakýsi vnitřní hlas člověka, který hodnotí sebe i své okolí, řeší úkoly, pamatuje si, vzpomíná a zapomíná, prožívá emoce a uvědomuje si, co dělá.¹⁹ Na základě těchto vjemů a na základě schopnosti uchovat si tyto informace v paměti vzniká kriminalistická stopa, kterou nazýváme stopou paměťovou.

Loupež

Tento pojem z hlediska kriminalistiky vyjadřuje dva základní prvky. Prvním je násilí nebo pohrůzka násilím a druhým snaha o získání věci nebo jiného objektu, který patří jiné osobě, než je pachatel tohoto trestného činu.²⁰

Krádež

Trestní zákoník definuje krádež poměrně obecně, když popisuje širokou škálu různých jednání, jimiž lze působit proti majetku druhé osoby a dopustit se krádeže. Zjednodušeně jde o takové jednání, kterým si pachatel přivlastní věc druhé osoby. K naplnění skutkové podstaty je potřeba splnit ještě některou z taxativně vyjmenovaných podmínek, jimž se tato práce blíže věnuje ve čtvrté kapitole.²¹

Nástroj trestné činnosti

Trestní zákoník definuje nástroj trestné činnosti jako „věc, která byla určena nebo užitá ke spáchání trestného činu, včetně plodů a užitků.“²² Kriminalistika zpravidla pod pojmem nástroj rozumí nástroj zločinný, kterým může být zbraň (střelná nebo bodná), mohou to být různé mechanické klíče, kleště, páčidla, ale i počítač a jeho vybavení. Tedy vše, čím je možné překonat případnou překážku, která brání neoprávněné manipulaci s cizí věcí, k níž nedal vlastník souhlas.

¹⁹ PSYCHOLOGIE CHAOSU. Vědomí, podvědomí, nevědomí a nadvědomí. *Psychologiechaosu.cz* [online]. 7. 7. 2018 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW:

[<https://www.psychologiechaosu.cz/vedomi-podvedomi-nevedomi-a-nadvedomi/>](https://www.psychologiechaosu.cz/vedomi-podvedomi-nevedomi-a-nadvedomi/).

²⁰ § 173 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²¹ § 205 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²² § 135a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Specifickým druhem nástroje trestné činnosti je tzv. **živý nástroj**. Živým nástrojem může být dítě, osoba nepříčetná, osoba jednající v omylu, nutné obraně nebo krajní nouzi nebo ve zvláštní pohnutce. Jedná se např. o situaci, kdy pachatel navede malé dítě ke krádeži drahého předmětu. Živý nástroj pak buď není trestně odpovědný vůbec (např. z důvodu nedostatku věku či z důvodu nepříčetnosti), nebo je odpovědný jen částečně, a to za trestný čin spáchaný v nedbalosti. Oproti tomu je pachatel, který použil živý nástroj, vždy odpovědný za trestný čin úmyslný.²³

²³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014, s. 23.

3 Kriminalistické stopy a jejich charakteristika

Kriminalistická stopa je pojem, který úzce souvisí s trestným činem, pachatelem, obětí i svědkem trestného činu. Zároveň je nutno připomenout, že zejména kriminalistická stopa, jako zdroj informací o pachateli a o trestném činu, ale také o oběti, je důležitá pro objasnění každého trestného činu. Tyto pojmy jsou navzájem propojeny tak, že v procesu objasňování a vyšetřování trestného činu prakticky nemohou existovat samostatně. Tato kapitola pak podává zásadní informace o vzniku, trvání a o druzích kriminalistických stop, které na místě činu mohou vytvořit jak pachatelé trestných činů, tak i jejich oběti.

3.1 Pojem kriminalistické stopy

Stopa je základním pojmem, který se v kriminalistice používá. Tento pojem je kriminalistickou vědou definován takto: *„Kriminalistická stopa – je každá změna na místě kriminalisticky relevantní události, která je v příčinné souvislosti s touto událostí, existuje nejméně od svého vzniku do zjištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.“*²⁴

Aby bylo možné materiální změnu považovat za kriminalistickou stopu, musí dle výše uvedené definice kumulativně splňovat následující znaky:

- a) **souvislost**, kterou dle Suchánka dále dělíme na
 1. příčinnou
 2. časovou
 3. místní²⁵
- b) **existence** stopy nejméně od vzniku do zjištění
- c) **vyhodnotitelnost** stopy současnými kriminalistickými metodami

²⁴ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 30.

²⁵ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 77.

Příčinnou souvislostí se rozumí objektivní vztah mezi kriminalistickou stopou a kriminalisticky relevantní událostí. To znamená, že bez trestného činu nebo jiné kriminalisticky relevantní události by konkrétní kriminalistická stopa nemohla vzniknout. Mohli bychom říci, že je kriminalistická stopa následek plynoucí z jednání pachatele, oběti a jiných osob, které se na místě činu v době jeho páchání nacházely.

Ze začátku vyšetřování nebývá jasné, zda příčinná souvislost mezi nalezenou změnou a vyšetřovaným činem existuje či nikoli. Je tudíž nutné z počátku každou nalezenou změnu považovat za kriminalistickou stopu. Teprve poté, co kriminalisté získají další informace a poznatky o činu, mohou začít jednotlivé stopy, které s činem nejsou v příčinné souvislosti, vyřazovat z dalšího zkoumání a procesu dokazování.

Jako příklad vzniku změny v materiálním prostředí, která připomíná kriminalistickou stopu, lze uvést situaci, kdy by OČTŘ vyšetřovaly krádež vloupáním. Kriminalisté našli rozbité okno u vykradeného domu. Zpočátku je nutné tuto změnu považovat za kriminalistickou stopu. Pokud by bylo zjištěno, že okno bylo rozbito vichřicí, když vítr ulomil větev stromu a ta při pádu okno rozbila, jednalo by se o změnu v materiálním prostředí, která rozhodně není kriminalistickou stopou. Takovou stopou se policejní orgány již zabývat nebudou. Pokud by bylo zjištěno, že pachatel do domu vstoupil tak, že rozbil skleněnou výplň okna, jednalo by se o typickou materiální stopu, která souvisí s konkrétním trestným činem.

Za **souvislost časovou** můžeme považovat časový úsek, během něhož kriminalistická stopa vznikla, tedy v časovém úseku, kdy probíhalo trestní jednání (pachatel páčil dveře, znásilňoval oběť, vyhrožoval jí zbraní). Jinak řečeno, relevantní je pro kriminalistiku taková stopa, která vznikla v době páchání trestného činu.

Souvislostí místní zpravidla rozumíme, že kriminalistická stopa se nachází na místě, kde byl trestný čin spáchán nebo na místech, která s ním úzce souvisejí (příchodová, odchodová trasa, v případě trestných činů trvajících všechna místa, kde probíhal trestný čin).

Existence stopy nejméně od jejího vzniku do zjištění je zcela logickým požadavkem. Zajisté není možné zkoumat stopy, které zanikly dříve, než došlo k jejich zjištění. Pro práci policie je důležité, aby kriminalistická stopa existovala i v době jejího zkoumání, neboť jen tak je možné rozklíčovat informační hodnotu takové stopy.

Možnost vyhodnotit změnu současnými kriminalistickými metodami a prostředky je taktéž naprosto zásadní, protože pokud by v době vyhodnocování stopy neexistovala použitelná metoda, která by dokázala objasnit informační hodnotu stopy, nebylo by možné ani získat z této změny v materiálním prostředí potřebné informace, tedy důkazní materiál.

Vědecké bádání stále postupuje a díky technickému pokroku dnes umíme vyhodnocovat stopy, které dříve nebyly kriminalisticky relevantní. Příkladem může být zkoumání biologických stop. Ještě před rokem 1984 neexistovala na světě žádná metoda, která by mohla rozklíčovat genetickou informaci člověka a z biologické stopy jednoznačně určit, kdo tuto stopu zanechal.²⁶ Až objevením této metody bylo možné provádět zkoumání biologických stop s ohledem na obsah genetické informace a podle této informace jednoznačně ztotožňovat osoby, které ji vytvořily.

3.2 Vznik a zánik kriminalistické stopy

Proces vzniku, trvání a zániku kriminalistické stopy a její souvislosti s trestným činem jsou podstatné pro hodnocení, zda nalezená změna na místě činu je či není kriminalistickou stopou. Proto je této části práce objasněn mechanismus vzniku a zániku kriminalistických stop.

3.2.1 Vznik kriminalistické stopy

K vzniku kriminalistické stopy lze uvést, že materiální kriminalistická stopa vzniká, pokud dva fyzické objekty na sebe tlakem, pohybem, nebo tlakem a pohybem vzájemně působí. Pak vznikají jejich vzájemné odrazy, které podle vlastností objektu, který stopu přijímá, nazýváme otisky nebo vtisky. Otisky vznikají v materiálu, který je tvrdší než objekt, který na tento materiál působí, například otisky prstů na skleničce, otisky podešve boty na dlaždičce apod. Naproti tomu vtisky vznikají v materiálu, který je měkčí než objekt, který na tento materiál působí, například vtisk papilárních linií ve žvýkačce, skus zubů v čokoládě, vtisk pneumatiky v bahně apod.

Kriminalistika při svém zkoumání zjistila, že materiální stopy vznikají na základě jistých zákonitostí, které nazýváme principy. Pak hovoříme o principech individuálnosti, relativní stálosti a o principu odrazu.

²⁶ VANĚK, D. Genetika jako identifikační nástroj ve službách kriminalistiky. *Živa* [online]. 2011, č. 2 [cit. 2020-08-01]. ISSN 0044-4812. Dostupné z WWW: <https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/genetika-jako-identifikacni-nastroj-ve-sluzbach-kr.pdf>.

Princip individuálnosti

„Každý objekt materiálního světa, oddělený od vnějšího prostředí s relativně stálými prostorovými hranicemi, je individuální a neopakovatelný.“²⁷

Znamená to, že žádné dva objekty, tedy předměty ani lidé, nejsou nikdy dokonale shodní ve všech svých znacích, ač se mohou navenek jevit zcela stejně. Např. dvojčata si mohou být až k nerozeznání podobná, budou však mít odlišné otisky prstů.

Princip relativní stálosti

Pro kriminalistiku je velmi významné, že se hmota a energie materiálních objektů s jistou setrvačností zachovává. Díky tomu jsou vlastnosti objektů relativně stálé, což umožňuje jejich zkoumání i s časovým odstupem.²⁸

Mezi okamžikem spáchání trestného činu a dobou jeho odhalení a vyšetřování obvykle bývá různě dlouhé časové období. Vlastnosti objektů zůstávají sice relativně stálé, v průběhu času však všechny předměty podléhají změnám. Aby byla identifikace objektu jako kriminalistické stopy úspěšná, musí proběhnout dříve, než dojde ke změnám natolik závažným, že by identifikaci objektu znemožnily.

Velkou relativní stálostí se vyznačuje z hlediska individuální identifikace genetická výbava každého člověka. Díky tomu lze provést individuální identifikaci i u zajištěných kriminalistických stop, které byly poměrně dlouhou dobu v policejních evidencích. Jinak řečeno, je možné provést individuální identifikaci i při poměrně velkém časovém odstupu mezi vznikem kriminalistické stopy a zjištěním osoby podezřelé. Takovouto identifikaci lze provést s časovým odstupem i v řádu několika let. Na druhou stranu otisk vzorku pneumatiky vozidla se velice rychle mění. Je to dáno tím, že stykem běhounu pneumatiky s povrchem vozovky dochází k jeho rychlému opotřebení a poškození. Původní znaky, které se do stopy odrazily, již nemusí existovat, nebo byly právě vlivem opotřebení značně změněny.

²⁷ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 42.

²⁸ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 42.

Princip odrazu

K tomuto principu je na místě uvést následující definici: „*Trestný čin jako proces určitého prostorově a časově ohraničeného pohybu hmoty je materiální jev, který se zákonitě odráží ve vědomí lidí i v okolním materiálním prostředí.*“²⁹ z této definice vyplývá, že trestný čin jakožto materiální jev, resp. projev činnosti pachatele, se odráží do různého materiálního prostředí, kterým může být vědomí člověka (mozek), ale také okolní materiální prostředí, např. dveře, povrch podlahy, sklenička, kterou držel pachatel v ruce, pistole, ze které vystřelil apod.

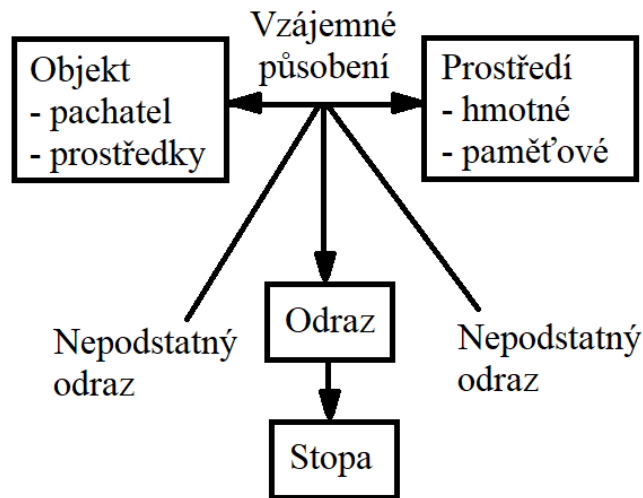
Můžeme také konstatovat, že při páchání trestného činu kriminalistické stopy vytvářejí všichni účastníci takového incidentu, a to nejen přímo na tom místě, kde se čin stal, ale také v jeho okolí a ve vědomí lidí, kteří je pozorovali.

Lze též uvést, že odraz trestného činu je schopnost určité hmotné soustavy, objektu, odrážet v jiné podobě vlastnosti druhého objektu. Pokud jeden objekt působí na druhý, vznikají za vhodných podmínek na druhém objektu změny. Tyto změny do jisté míry prozrazují vlastnosti objektu prvního. Takové vlastnosti nazýváme identifikačními znaky.

Trestný čin je právě takovým případem. Během trestného činu pachatel působí na prostředí, zejména na místo činu, na předmět útoku a na vědomí lidí (například svědků). Toto působení vytvoří odraz, který lze pozorovat jako změny v prostředí nebo ve vědomí lidí.

⁷. PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 55.

Tento odraz je možné znázornit obrázkem:

Obr. 1: Upravené schéma vzájemného působení objekt – prostředí.³⁰

Příkladem materiálů vhodných pro přijetí odrazu objektů mohou být nezaschlá barva, bahno, silikonové stavební materiály, žvýkačka, měkká čokoláda, ale také sklo, povrchově upravený papír či dřevo nebo povrchově upravené kovové povrchy.³¹

Pokud tedy například byl kabát pověšen na ramínku, na ramínku zůstanou částičky látky kabátu a na kabátu zůstanou částičky ramínka.

Kriminalistické stopy mohou vzniknout při vzájemném přenosu na obou objektech současně. Takové stopy jsou často označovány jako vstřícné, tedy část materiálu se přenesla z jednoho objektu na druhý a opačně. Takovým příkladem může být děj, kdy si dva lidé podají ruce. Oba pak budou na své ruce mít mikroskopické částičky kůže toho druhého. Pokud vozidlo narazí do svodidel, jedná se o obdobný děj a pak lze nalézt oděrky kovu nebo laku z vozidla na svodidlech a zároveň částičky povrchové úpravy svodidel nebo kovu ze svodidel na vozidle.

Každá aktivita zanechává nějakou změnu, stopu. Díky tomu, že stopy vznikají zákonitě, a to bez vůle a vědomí člověka, je možné získat mnoho informací o tom, co se na místě činu odehrálo. Tato skutečnost umožňuje spáchaný čin objasnit.

³⁰ STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., PORADA, V. Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu. *Soudní inženýrství* [online]. 2004, roč. 15, č. 3 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>>.

³¹ THE FORENSIC GROUP. The forensic group: Trace material. *Trace – glass, paint, pollen, fibres, hairs* [online]. 2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.theforensicgroup.co.nz/expertise/trace-material/>>.

S pomocí stop je pak možné identifikovat osoby, zvířata nebo věci, a dokonce usvědčit pachatele.

Závěrem lze konstatovat, že kriminalistické stopy můžeme najít jak v materiálním světě, tak i v paměti člověka. Stopa, která se ukrývá v paměti člověka, se nazývá stopou paměťovou. Jedná se o stopu, kterou lze v mnoha případech velmi nesnadně vyvolat ve formě zpravidla výpovědi člověka a považovat ji tak za objektivní.

3.2.2 Zánik kriminalistických stop

Stopy se ve vědomí lidí a materiálním prostředí zachovávají pouze po omezenou dobu v závislosti na existenci pozitivních či negativních faktorů. Kriminalistika prokázala, že na místě, kde se nacházejí kriminalistické stopy, existují různé vlivy, které negativně či pozitivně ovlivňují „životnost“ stopy. Tyto vlivy pak označujeme za faktory, a to jak pozitivní, tak negativní. Tyto faktory mohou vznikat na základě následujících příčin:

- a) stopa je **úmyslně zničena** pachatelem nebo jinou osobou, která má zájem na tom, aby stopa neexistovala, jedná se tedy o úmyslné zahlazování stop
- b) stopa je **neúmyslně zničena**, a to například poškozeným, lékařem, policistou, nebo nezainteresovanou osobou, jedná se o pohyb osob, které se na místě činu vyskytují nejčastěji, které jím procházejí, aniž by věděly, že jde o místo činu, nebo osoby, které provádějí ohledání místa
- c) stopa je **zničena působením přirozených vlastností nositele stopy**, což zahrnuje u paměťové stopy přirozený proces zapomínání a v materiálním prostředí se může jednat o pohlcení stopy materiálem, na kterém byla vytvořena
- d) stopa je **zničena působením přírodních sil**, např. povětrnostními podmínkami, deštěm, mrazem, ale také sluncem nebo vlivem prostředí, například stopa je napadena hnilobou, je zaváta prachem apod.³²

Příkladem procesu zániku kriminalistické stopy může být, jak je výše uvedeno, vliv povětrnostních podmínek v zimním období. Pokud pachatel prošel po zasněžené cestě a nechal za sebou ve sněhu vtisk podešve, pak se může stát, že vlivem sněžení

³² MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 76.

dojde k jeho zakrytí nebo vlivem vysokých teplot k roztání takové stopy a tím k jejímu zničení.

Příkladem pro úmyslné zahlazování stop může být jednání pachatele, při kterém provádí očistu míst, kterých se dotkl. Pro zajímavost je třeba dodat, že tím, že pachatel po sobě ničí stopy, zároveň svým jednáním vytváří nové.

Jelikož v materiálním prostředí, tedy i na místě trestného činu, probíhají neustále nějaké změny, lze jen těžko zjistit přímo na místě, které změny v materiálním prostředí budou považovány za kriminalistické stopy. Vzhledem k tomu, že ne všechny změny v materiálním prostředí lze považovat za kriminalistické stopy, je třeba tyto změny od kriminalistických stop oddělit. Oddělení kriminalistických stop od dalšího zajištěného materiálu provádějí na specializovaných pracovištích odborníci a znalci, a to na základě znalostí o procesu vzniku, uchování i zániku kriminalistických stop, aby určili stopy, které jsou pro proces objasnění daného činu relevantní.

3.3 Druhy kriminalistických stop

Kriminalistické stopy lze dělit podle různých hledisek. Pro tuto práci bude použito dělení podle kriminalistické vědy a expertizního a znaleckého zkoumání.

Kriminalistická věda dělí kriminalistické stopy na stopy paměťové a materiální.

3.3.1 Paměťové stopy

Kriminalistika charakterizuje paměťové stopy jako stopy, které vznikají ve vědomí a paměti lidí. Vznikají na základě vjemů, které se zprostředkovaně pomocí lidských smyslů, tedy zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu, dostávají do mozku člověka.

Nejčastěji se vyskytují stopy zrakové a sluchové, a to na základě toho, že osoba něco viděla nebo slyšela.³³ Občas mohou být relevantní i stopy čichové, například pokud bychom vyšetřovali požár a osoba by před jeho vypuknutím nebo v jeho průběhu cítila charakteristický zápach iniciátoru hoření, např. benzínu. Všechny smysly člověka tedy přenášejí vjemy do mozku, kde vzniká konkrétní paměťová stopa podle toho, jaký smysl ji zachytil, vyhodnotil a uložil.

³³ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 81.

Proces zapamatování si jakékoli informace, tedy i vytvoření paměťové stopy, by měl mít následující fáze:

- a) vnímání předmětu, děje, osoby
- b) přenos informace nervovou soustavou do paměťových center
- c) vštípení – osoba si uloží informaci do paměti, k čemuž dochází buď spontánně nebo záměrně
- d) uchování, tedy uložení informace do dlouhodobé paměti³⁴

Je nutno připomenout, že žádná osoba si není schopna zapamatovat všechno, co vnímala. Do paměti konkrétního člověka se ukládají pouze ty podněty, které byly pro něj v danou dobu zajímavé nebo důležité. Ty si pak osoba zapamatuje. To je také důležité pro proces znovu vybavení si informací (tedy pro proces vzpomínání a reprodukce těchto uložených paměťových stop). Bylo zjištěno, že si lidé jasněji a barvitěji vybavují informace, děje a obrazy, které byly pro ně zajímavé, a proto jim věnovali velkou pozornost (probíhala vysoká intenzita vnímání). Zároveň bylo zjištěno, že hůře si vybavují nebo si nevybavují vůbec to, co je pro ně nedůležité nebo pokud byli v nějaké stresové situaci. Pokud vůbec vznikla paměťová stopa, pak bývá nekompletní, strohá a někdy se stane, že úplně zanikne. Ve vědomí člověka se ocitnou pouze ty podněty, které daná osoba zaznamenala, kterých si všimla. Zpravidla si lidé jasněji a barvitěji vybavují ty informace, které jsou pro ně zajímavé a kterým věnují velkou pozornost než ty, které pro ně nejsou v danou chvíli důležité. Může se tak stát, že si oběť dokáže do detailu vybavit, jak vypadal muž, kterým jí pachatel hrozil, samotného pachatele už však popsat nedovede.³⁵

Bylo zjištěno, že doba uchování paměťové stopy je různě dlouhá. Tento časový interval může být označován jako paměť ultrakrátká, tedy bezprostřední, střednědobá a paměť dlouhodobá. Paměť ultrakrátká je taková paměť, kdy informace, kterou mozek dostane, zůstává v paměti méně než 20 sekund. Na druhém konci spektra najdeme paměť dlouhodobou, v níž se paměťové stopy fixují během několika minut až hodin a tyto jsou pak v paměti uloženy na neomezeně dlouhou dobu. Mezi těmito dvěma

³⁴ ČECHOVÁ, H.: *Jak funguje naše paměť* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW: <<https://adoc.tips/jak-funguje-nae-pam-paeddr-mgr-hana-echova.html>> s. 6.

³⁵ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 441.

extrémy se pak nachází velké množství nepřesně ohraničených přechodů, které se souhrnně označují jako paměť střednědobá.³⁶ Od doby, po kterou si osoba uchovává informaci v paměti, se odvíjí doba, po kterou je možné získat z paměti této osoby paměťovou kriminalistickou stopu.

Paměťové stopy jsou specifické tím, že při jejich vzniku hraje velkou roli motivace osoby, u níž paměťová stopa vzniká.³⁷ Pokud svědek nepovažuje dění, které kolem něj probíhá, za zajímavé nebo důležité, je velmi pravděpodobné, že si jej ani nezapamatuje. Přes to, že svědek děj vnímal, nebude schopen podat o něm orgánům činným v trestním řízení žádnou informaci.

Je potřeba také zmínit přirozený proces zapomínání a možnost, že osoba, v jejíž paměti se stopa nachází, nebude ochotna poskytnout potřebné informace. Pokud pak tedy svědek či oběť z nějakého důvodu nechce nebo nemůže vypovídat, ať již z důvodu neochoty, amnézie nebo zapomenutí, neexistuje zákonný způsob, jímž bychom se mohli k této stopě dostat. Pokud tedy osoba aktivně nespolupracuje, nelze obsah takové stopy zjistit. Přirozeně pak nelze zjistit obsah paměťové stopy u člověka, který zemřel.

Paměťová stopa může vyvolávat dojem, že nemá materiální základ. Ve skutečnosti jsou tyto stopy materiálními, neboť vznikají v materiálním prostředí každého jednotlivce, které nazýváme mozek a podílí se na jejím vzniku chemické, biologické, fyzikální či jiné procesy, které umožňují zanesení vjemu do mozkové tkáně, a to na úrovni molekulární či buněčné.³⁸

3.3.2 Materiální stopy

Materiální stopy lze negativně vymezit jako všechny stopy vzniklé mimo lidské vědomí.³⁹ Jedná se tedy o kriminalistické stopy, které „vznikají v živé i neživé přírodě působením jednotlivých objektů mimo lidský mozek.“⁴⁰

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L., PORADA V. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzní psychologických aplikacích. *Soudní inženýrství* [online]. 2005, roč. 16, č. 3 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>>.

³⁷ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 82.

³⁸ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 82.

³⁹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 82.

⁴⁰ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 32.

Materiální kriminalistické stopy se typicky nachází na místech činu, na místech jiných kriminalisticky relevantních událostí, ale také na osobách, které se na místě činu nacházely a zejména pak na těch, které se protiprávního jednání aktivně účastnily. Díky neustálému a dlouhodobému pokroku kriminalistické vědy je možné zajišťovat velkou škálu kriminalistických stop, které obsahují značnou identifikační hodnotu, a to jak ve vztahu k věcem, tak k osobám. Právě proto, že existuje takové množství různorodých kriminalistických stop, kriminalistická věda stanovila různé principy a systémy, jak tyto kriminalistické stopy přehledně dělit.

Jedno z jednoduchých dělení materiálních stop, které zároveň dokáže obsáhnout téměř všechny myslitelné stopy, vymezuje tyto základní skupiny materiálních stop:

a) stopy odrážející vnější strukturu objektu

Jak již název skupiny těchto kriminalistických stop napovídá, tyto stopy podávají informace o vnější stavbě objektu, který je vytvořil. Jedná se o stopy zanechané člověkem na místě činu, které vypovídají o jeho vnější struktuře a sem můžeme zařadit například stopy daktyloskopické (otisky nebo vtisky papilárních linií), stopy trasologické (otisky bot, pneumatik, vtisky zubů). Tyto stopy mohou vypovídat také o vnější struktuře zvířat, např. plastické stopy kopyt. Je potřeba připomenout, že tyto stopy vypovídají o struktuře věcí, zejména pracovních a zločinných nástrojů, které pachatel použil, např. stopy po střelách (balistické stopy), stopy po vozidlech (vtisky pneumatik, trasologické stopy), po páčidlech nebo jiných speciálních nástrojích (mechanoskopické stopy).

b) stopy odrážející vnitřní strukturu objektu

Jde zejména o biologické, chemické a jiné stopy, které umožní zjistit informace o vnitřní struktuře objektu, tedy o tom, co se nachází uvnitř objektu, který stopu vytvořil. Mezi takové stopy patří např. stopy oleje z poškozeného motoru (stopy chemické), nebo krev vytékající ze zraněného člověka (stopy biologické nebo genetické). U člověka o jeho vnitřní struktuře vypovídají prakticky všechny biologické materiály, které se z jeho vnitřního prostředí uvolnily, ať jde o výše uvedenou krev, moč, sperma, poševní výtok, sliny, slzy a jiné materiály. Vlastnosti vnitřní struktury člověka zkoumá zejména kriminalistická genetika. U ostatních obdobných kriminalistických stop se provádí zkoumání v oborech chemie, fyzika, popř. biologie.

c) stopy odrážející **funkční a dynamické vlastnosti lidí a zvířat**

Pod touto skupinou stop si lze představit například stopy chůze (tedy jakým způsobem člověk chodí), stopy hlasu (barva, intonace, dynamika, ...), rukopisu konkrétní osoby, její gestikulace, mimika; u věcí jsou to brzdné stopy pneumatik a stopy jízdy jednostopých i dvoustopých vozidel apod.

d) stopy odrážející **sduženou informaci o objektech**

Patří sem stopy, které lze současně zařadit do alespoň dvou z výše popsaných skupin, například daktyloskopická stopa vytvořená krví, v níž můžeme zkoumat jak papilární obrazce, tak krevní skupinu, nebo ručně psaný dopis, z něhož je možné vyčíst nejen rukopis, ale i chemické složení inkoustu.⁴¹

Ne všechny stopy je možné rozdělit dle tohoto systému, velmi komplikované by například bylo zařazení stop využívaných při jazykovém rozboru textu, který má vést ke ztotožnění autora.

V tomto systému jsou materiální kriminalistické stopy dále děleny následovně. První okruh materiálních stop vzniká působením tlaku nějakého objektu na prostředí a takové kriminalistické stopy jsou charakterizovány jako stopy **statické**. Kriminalistické stopy ze druhého okruhu vznikají za působení tlaku a pohybu a takové stopy jsou charakterizovány jako stopy **dynamické**.

Stopy statické vznikají, pokud dojde ke kontaktu dvou a více objektů, přičemž se jeden odráží od druhého a ani jeden z nich se neposune. Pohyb objektu, který vytváří stopu, je minimální. Příkladem může být kolmý dotyk prstu na skleněné tabulce, po kterém se vytvoří na povrchu skla otisk prstu.

Statické stopy se dále dělí na:

- a) **stopy statické plošné (otisky)** – vznikají při dotyku objektů, při němž se nedeformuje jejich struktura
- b) **stopy statické plastické (vtisky)** – vznikají kontaktem měkčího a tvrdšího materiálu, při němž tvrdý materiál zdeformuje materiál měkký

⁴¹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 82.

Ad a) *stopy statické plošné* lze dále rozdělit:

1. **Viditelné** – lze je spatřit pouhým okem, a ty dále rozdělujeme na
 - A. *navrstvené* – znečištěný objekt se dotkne objektu čistého, což zanechá na čistém povrchu stopu, např. stopa zablácené podešve obuvi na podlaze
 - B. *odvrstvené* – čistý objekt se dotkne objektu znečištěného a tím po sobě zanechá stopu, např. stopa vlhké podešve obuvi na podlaze posypané moukou
 - C. *periferní* – obrysové, vzniknou jako obrys půdorysu předmětu, který byl odstraněn z určitého místa, např. stopa obrazu pověšeného na zdi v místnosti, do níž se dostalo velké množství kouře – po sundání obrazu na zdi zůstala čistá stopa na zašpiněné zdi
2. **Latentní (skryté)** – pouhým okem nejsou vidět, nebo jsou vidět pouze velmi slabě, k jejich zobrazení je potřeba použít dalších prostředků. Půjde například o daktyloskopické stopy vytvořené potem.⁴²

Stopy dynamické vznikají, pokud dojde ke kontaktu dvou a více objektů, přičemž se jeden odráží od druhého a dojde k posunu jednoho z nich v jednom směru nebo k posunu obou objektů v opačném směru. Na objekty v takovém případě působí nejen síla tlaková, ale i síla pohybová. Stopa objektu, který je odrážen, není jasná, protože je pohybem přetvořena do dynamické podoby.

Stopy dynamické jsou děleny dále na:

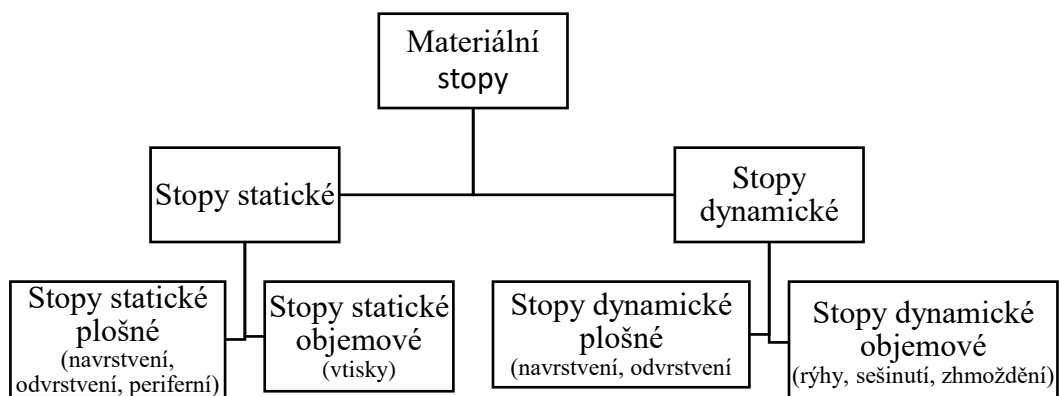
- a) **Plošné dynamické stopy** – povrch ani jednoho z objektů není deformován, např. stopy pneumatik na asfaltu po brždění vozidla – možnost identifikace pneumatik je velmi omezená.

⁴² VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 33-34.

b) **Plastické (objemové) dynamické stopy** – dochází k deformaci toho z objektů, který je méně tvrdý. Dále se dělí:

1. **Rýhy** – objekt, který je odrážen, vytváří rýhy na druhém objektu malou plochou, např. hranou nebo hrotem
2. **Sešinutí** – soustava nebo souvislá plocha rýh, vznikne, pokud se střetnou větší plochy objektů, např. při použití páčidla
3. **Zhmoždění** – vznikají, pokud síla působí na objekt opakovaně, nebo pokud síla působí ve více směrech, jedná se o navrstvení rýh, jejich překrývání a deformaci.⁴³

Lépe patrné je toto dělení, pokud jej vidíme graficky znázorněno:

Obr. 2: Upravené dělení kriminalistických stop⁴⁴

Materiální kriminalistické stopy kriminalistická i policejní praxe dělí také podle *expertizního a znaleckého zkoumání*, kde se provádí jejich vyhodnocování a zkoumání, a kde se zjišťuje a objasňuje jejich identifikační hodnota. Pak se hovoří o kriminalistických stopách např.:

- a) daktyloskopických
- b) trasologických
- c) pachových
- d) biologických a genetických
- e) mechanoskopických

⁴³ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 34-35.

⁴⁴ FRYAUF, M.: *Kriminalistická stopa* [online]. Brno : 3. 10. 2013 [cit. 2020-04-11] Dostupné z WWW: <https://dum.bpa-brno.cz/grant/VY_32_INOVACE_FRY1.pdf>. s. 16.

- f) chemických a mikrostopách
- g) pyrotechnických
- h) počítačových
- i) balistických a jiných

Výčet kriminalistických stop podle tohoto dělení není konečný, pro tuto práci byly uvedeny zejména ty, se kterými bude dále pracováno.

V policejní praxi se stopy nejčastěji dělí podle toho, na jaké kriminalisticko-technické zkoumání jsou zasílány. Např. stopa, která se zasílá na kriminalistické chemické zkoumání, se označuje jako stopa chemická, stopa posílaná na biologické zkoumání se označuje za stopu biologickou apod.

3.4 Význam kriminalistických stop

Jak bylo uvedeno výše, kriminalistika dělí stopy podle mnoha různých hledisek. Všechny druhy stop mají pro kriminalistickou praxi srovnatelný význam, nelze říci, že by jeden druh stop byl důležitější než druhý. Jak materiální, tak paměťové stopy jsou pro OČTŘ nepostradatelné. Přitom každá kriminalistická stopa přináší specifické informace o objektu, který ji vytvořil, a právě na základě této různorodosti informací policejní orgán a další OČTŘ mohou dojít k jednoznačnému závěru, kdo je pachatelem konkrétního trestného činu, jak byl čin spáchán, kde trestní jednání probíhalo, nebo určit dobu spáchání činu.

Kriminalistické stopy, jak je výše uvedeno, obsahují specifické informace, které mohou jednoznačně identifikovat osobu pachatele, oběť trestného činu nebo nástroj, kterým byl čin spáchán. O těchto informacích lze hovořit jako o hodnotě kriminalistické stopy, kterou rozdělujeme takto:

- a) **technická hodnota stopy** – tato hodnota udává, zda lze vůbec kriminalistickou stopu vyhledat, zjistit, zadokumentovat a zajistit současnými kriminalistickými metodami a prostředky. Pokud takovou lze vyhledat a zajistit a pokud se jí podaří neporušenou přepravit na specializované pracoviště, je možné na ní provádět odborné zkoumání, na jehož základě lze vyvozovat závěry o její kvalitě a o její identifikační hodnotě.

b) **taktická hodnota stopy** – pokud má stopa tuto hodnotu, je schopna poskytnout informace potřebné pro vyšetřování, a to zejména na sedm základních kriminalistických otázek: kdo, co, kde, kdy, jak, čím a proč. Tuto hodnotu má v určité míře každá kriminalistická stopa. Význam této hodnoty také spočívá v tom, že lze vytypovat a snížit okruh možných objektů, které stopu vytvořily.

c) **procesní hodnota stopy** – stopa má tuto hodnotu, pokud byla zjištěna, zajištěna a uchována v souladu s právními předpisy a lze ji tak použít jako důkaz, má tedy hodnotu důkazu.⁴⁵

Závěrem lze shrnout, že kriminalistickou stopou je chápána každá změna na místě kriminalisticky relevantní události, která s takovou událostí souvisí, existuje nejméně do okamžiku, kdy je kriminalisty zjištěna a expertní skupiny ji dokáží současnými kriminalistickými metodami vyhodnotit. Vznik kriminalistických stop se řídí principem individuálnosti, relativní stálosti a principem odrazu. Z těchto principů vyplývá, že každý předmět po sobě zanechává na místě, kde se nacházel, stopy, např. v podobě oddělených částeczek materiálu od celku, čímž vytváří v prostoru nějakou změnu. Tato změna zůstává na místě po různě dlouhou dobu. Po jejím odhalení je možné zjistit, který konkrétní předmět se na místě nacházel. Kriminalistické stopy zanikají obvykle buď úmyslným či neúmyslným zničením nějakou osobou, působením přirozených vlastností nositele stopy nebo působením prostředí.

Kriminalistické stopy můžeme rozdělit podle kriminalistické vědy na stopy paměťové, nacházející se ve vědomí osob, a stopy materiální, které nacházíme v hmotném prostředí. Materiální stopy se pak dále dělí například podle způsobu, jakým vznikly nebo podle toho, na jaké kriminalisticko-technické zkoumání jsou po zajištění zasílány. Jak materiální, tak paměťové kriminalistické stopy se u různých trestných činů vyskytují různě často a oba druhy jsou nepostradatelné pro všechny OČTŘ. Každá kriminalistická stopa má do určité míry technickou, taktickou i procesní hodnotu. Výsledky zkoumání kriminalistických stop pak kriminalistům mohou poskytnout důležité informace pro objasnění případu. Pokud jsou při zjištění, zajištění a uchování informací z kriminalistických stop dodrženy postupy stanovené právními normami, lze takto získané informace použít jako důkaz v soudním řízení.

⁴⁵ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 37-38.

4 Vybrané trestné činy a jejich charakteristika

V této kapitole je proveden rozbor vybraných trestných činů, popsána jejich skutková podstata a uvedeny některé způsoby jejich provedení, které se pak mohou odrazit do kriminalistických stop.

4.1 Dělení trestných činů

Trestné činy lze dělit podle různých hledisek. Toto dělení, tzv. kategorizace, může mít různé podoby. Dnešní trestní právo dělí soudně trestné delikty do dvou kategorií, hovoří se tedy o bipartici trestných činů.⁴⁶

České trestní právo mělo podobu tzv. „*bipartice*“ již dříve, a to v době od roku 1970 do 1. 7. 1990. V tomto období existovaly dvě kategorie trestně právních provinění, která byla označena jako „*trestný čin*“ a „*přečin*“, v určitém období byl pojem „*přečin*“ nahrazen označením „*provinění*“. Od 1. 7. 1990 do 31. 12. 2009 znalo české trestní právo pouze jednu kategorii označovanou jako „*trestný čin*“. Jednalo se tedy o tzv. „*monopartici*“. Od 1. 1. 2010 český právní řád opět dělí soudně trestné delikty do dvou kategorií, a to „*přečiny*“ a „*zločiny*“. Opět se jedná o tzv. „*bipartici*“.⁴⁷

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, vymezuje jednoznačně jak kategorii *přečinů*, tak *zločinů*.

Přečiny jsou vymezeny pozitivně v § 14 odst. 2 tohoto zákona takto: „*Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*“

Formulace „*s horní hranicí trestní sazby do pěti let*“ je v rámci trestního zákoníku ojedinělá a není zcela jednoznačná. Pouhým jazykovým výkladem není možné jednoznačně určit, zda měl zákonodárce v úmyslu za přečiny označit pouze úmyslné trestné činy s trestní sazbou nižší než pět let, nebo i ty s trestní sazbou, jejichž horní hranice je právě pět let. Z kontextu celého zákona, spolu s komparací se slovenským

⁴⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 144.

⁴⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 143 – 144.

trestním zákonem, lze dovodit, že zákonodárce měl na mysli „*všechny úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody nepřevyšující 5 let.*“⁴⁸

Zločiny pak trestní zákoník definuje negativně v § 14 odst. 3, kdy uvádí, že: „*Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny*“. I pojem zločin by bylo možné vymezit pozitivně asi tak, že za zločin lze považovat všechny úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující 5 let.

Ustanovení § 14 odst. 3 trestního zákoníku pak dále upravuje podkategorii zločinů, a to **zvláště závažné zločiny**, za které zákon považuje „*ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.*“

Oddělení zvláště závažných zločinů od zločinů má svůj význam v dalších důsledcích pro pachatele. Příkladem takového důsledku může být, že pouze u zvláště závažných zločinů, nestanoví-li trestní zákon jinak, je trestná i jejich příprava.⁴⁹ Jiným takovým příkladem je skutečnost, že jsou pachatelé zvláště závažných zločinů zásadně zařazováni do věznice se zvýšenou ostrahou.⁵⁰

4.2 Vybrané trestné činy

V této podkapitole je proveden rozbor vybraných typů trestných činů, a to v návaznosti na výskyt možných kriminalistických stop, které na místech těchto činů zanechávají jejich pachatelé. Vybrané trestné činy jsou charakterizovány jejich znaky, které jsou uvedeny v zákoně, tedy objektem, objektivní stránkou, subjektem, subjektivní stránkou.

Pro potřeby této práce byly vybrány trestné činy *krádeže* dle § 219 trestního zákoníku a *loupeže* dle § 173 trestního zákoníku.

4.2.1 Krádež – trestněprávní pohled

Pro trestný čin krádeže je charakteristickým *objektem* zájem na ochraně vlastnictví věci, držby věci i faktického ovládnutí věci. Držbou věci není myšlena držba

⁴⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 145.

⁴⁹ § 20 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁰ § 56 odst. 2 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

ve smyslu občanského práva, nýbrž pouhý fakt, že věc je v něčí moci.⁵¹ Chráněna před krádeží věci pak bude i osoba, která tuto věc dříve sama ukradla.

Kdy se jednání osoby stane trestným činem a za jakých podmínek určuje *objektivní stránka* trestného činu. U trestného činu krádeže je definována v § 205 trestního zákoníku takto: „*Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a*

- a) *způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou*
- b) *čin spáchá vloupáním*
- c) *bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí*
- d) *čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě*
- e) *čin spáchá na území, na němž je prováděna nebo byla provedena evakuace osob*“⁵²

Ad a) způsobí na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou

Věcí se pro potřeby trestního zákoníku rozumí i ovladatelné přírodní síly, živá zvířata a zpracované oddělené části lidského těla.⁵³ Jako zpracovaná oddělená část lidského těla může být uvedena například paruka z pravých lidských vlasů.

Předmětem krádeže může být, jak již napovídá výše citovaná dikce zákona, pouze cizí věc. Pokud by pachatel ukradl jinému věc, která byla ve skutečnosti jeho, nebude se jednat o krádež. Stejně tak o krádež nepůjde, pokud by se pachatel pokoušel ukrást věc sám sobě.

Zvláštním případem v problematice **vlastnictví** předmětu krádeže je spoluvlastnictví. Pokud by věc byla ve spoluvlastnictví pachatele s jinými osobami a pachatel měl v úmyslu zcela vyloučit ostatní spoluvlastníky z možnosti nakládat s věcí a sám s věcí nakládat, jako by náležela jen jemu, o krádež by se jednalo.⁵⁴

⁵¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 649.

⁵² § 205 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵³ § 134 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 651.

Například pokud by tři sousedé měli ve spoluvlastnictví zahradní traktůrek na sekání trávy, a jeden ze spoluvlastníků by si jej bez vědomí ostatních dovezl na svůj pozemek, tam si posekal trávu a následně by mohli traktůrek využívat i ostatní sousedé, o krádež by se nejednalo. Pokud by ovšem traktůrek odvezl a neměl v úmyslu ještě někdy ostatním vlastníkům umožnit traktůrek používat, pak už by šlo o krádež.

V případě společného jmění manželů (dále jen „SJM“) je potřeba na problém nahlížet odlišně než u prostého spoluvlastnictví. Věc náležející do SJM není cizí věcí.⁵⁵ Pokud by například na policejní stanici přišla zoufalá žena s tím, že ji opustil manžel a odnesl si televizi, která byla součástí SJM, o krádež se jednat nebude, protože věc náležející do SJM nemůže být v tomto smyslu předmětem krádeže.

Předmětem útoku u krádeže také nemůže být nemovitá věc, její oddělená část však ano.⁵⁶ Můžeme tedy říci, že není možné, aby byla ukradena budova. Pokud však pachatel v budově odmontuje všechna okna a odnese si je, o krádež se již jednat bude.

Pod pojmem „**zmocnit se věci**“ je třeba rozumět situaci, kdy pachatel věc odejme z faktické moci jiného a umožní si s ní nakládat. Zmocnit se cizí věci je možné dvěma způsoby, a to jednak vlastní rukou a jednak s pomocí nástroje.⁵⁷ **Nástrojem** lze chápat jak nástroj v technickém slova smyslu, například jeřáb, kleště, ale zrovna tak živý nástroj v podobě trestně neodpovědné osoby, která byla ke krádeži instruována osobou trestně odpovědnou.

K naplnění *subjektivní stránky* trestného činu krádeže je nutný **úmysl**, zahrnující celou objektivní stránku. Zloděj nemusí mít v úmyslu věc trvale užívat, o krádež se jedná i v případě, že má zloděj v úmyslu věc po krádeži zničit, darovat, nechat si pouze část věci apod.⁵⁸

Způsobení škody nikoli nepatrné na cizím majetku je typickým *následkem krádeže prosté*.

Pro krádež prostou je charakteristické, že věc, které se pachatel zmocní zpravidla není nijak zvlášť chráněna. Může jít o jízdní kolo, které je volně uloženo do stojanu na kola, věci, které leží ve volně přístupné zahradě, vystavené zboží,

⁵⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 651.

⁵⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 650.

⁵⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 652.

⁵⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 656.

kteřé je zázakzníkům volně dostupné. Podstatné je, aby způsobená škoda byla škodou nikoli nepatrnou.

Trestní zázakoník stanovuje hranice výše škody v § 138 odst. 1 následovně:

škoda nikoli nepatrná	nejméně 5 000 Kč
škoda nikoli malá	nejméně 25 000 Kč
větší škoda	nejméně 50 000 Kč
značná škoda	nejméně 500 000 Kč
škoda velkého rozsahu	nejméně 5 000 000 Kč

Tab. 1: Přehled hranice výše škody

S účinností od 1. 10. 2020 bude hranice výše škody v § 138 odst. 1 trestního zázakoníku navýšena, a to následovně:

škoda nikoli nepatrná	nejméně 10 000 Kč
škoda nikoli malá	nejméně 50 000 Kč
větší škoda	nejméně 100 000 Kč
značná škoda	nejméně 1 000 000 Kč
škoda velkého rozsahu	nejméně 10 000 000 Kč

Tab. 2: Přehled hranice výše škody od 1. 10. 2020

Pro spáchání krádeže v základní skutkové podstatě podle § 205 odst. 1 písm. a) je tedy potřeba, aby škoda činila alespoň 5 000 Kč (od 1. 10. 2020 alespoň 10 000 Kč).

„Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav“, jak je uvedeno v § 137 trestního zázakoníku.⁵⁹

⁵⁹ § 137 zázakona č. 40/2009 Sb., trestního zázakoníku.

Pokud tedy OČTŘ musí zjišťovat výši škody, v první řadě zjišťují cenu ukradené věci, za níž je obvykle možné ji v době a místě činu koupit. Až v případě, že takovou cenu nelze zjistit, se hodnotí náklady poškozeného nebo vlastníka, které je nutné účelně vynaložit k pořízení stejné nebo podobné věci. Pokud ani takto není cena zjištěna, přechází se k účelně vynaloženým nákladům na uvedení věci v předešlý stav. Zákon ukládá postupovat při pátrání v tomto pořadí, OČTŘ se tedy nemohou od stanoveného pořadí odchýlit.

Výše popsaná krádež prostá je jedinou formou spáchání krádeže, která vyžaduje způsobení určité minimální škody.

Krádež je totiž trestným činem i v případě, že nedošlo ke škodě nikoli nepatrné, zato však jsou zde okolnosti, které činí jednání pachatele společensky natolik nebezpečným, že je nutné je za krádež považovat.⁶⁰ Tyto okolnosti nalézáme v § 205 odst. 1 písm. b) až e) trestního zákoníku.

Ad b) čin spáchá vloupáním

Stejně jako u krádeže prosté se i u **krádeže vloupáním** pachatel zmocní cizí věci, čímž si ji присvojí. Rozdíl pak spočívá v tom, že není vyžadováno způsobení škody nikoli nepatrné.

Pro krádež vloupáním je typické to, že pachatel již musí překonat nějakou překážku, kterou je věc chráněna. Takovou překážkou jsou nejčastěji uzamčené vstupní dveře, uzavřená okna, věc zajištěná řetězem se zámkem, jízdní kolo uzamčené lankem, finanční hotovost uložena v trezoru apod. Pachatel zde tedy zjevným násilím nebo vhodnou, ale nepovolenou manipulací pronikne k cizí věci, kterou si присvojí. Zde pak nerozhoduje výše škody. Škoda tak může být menší než 5 000 Kč, postačí překonání překážky a zmocnění se věci.

Podstatu vloupání objasňuje § 121 trestního zákoníku. Zde se uvádí, že: „*Vloupáním se rozumí vniknutí do uzavřeného prostoru lstí, nedovoleným překonáním uzamčení nebo překonáním jiné jistící překážky s použitím síly.*“

⁶⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 652.

Vniknutí zahrnuje nejen skutečnost, kdy pachatel vejde do objektu, ale i situaci, kdy jen sáhne dovnitř rukou nebo nástrojem, opět jak nástrojem technickým, tak například zneužitím trestně neodpovědné osoby.⁶¹

Za **uzavřený prostor** se považuje stavba a její části, ohrazený pozemek nebo i přemístitelné prostory, jako například kontejner nebo zavazadlový prostor auta. Uzavřením se rozumí zajištění věci tak, aby nemohlo dojít ke krádeži, nikoli tedy například elektrický ohradník, jehož primárním cílem není ochrana chovaných zvířat před krádeží, nýbrž ochrana před samovolným únikem zvířat.⁶²

Lstí se rozumí například situace, kdy se pachatel nechá zavřít do objektu, aby mohl v noci nerušeně krást.⁶³ Může se jednat o situaci, kdy se pachatel rozhodne vykrást obchodní centrum, před zavírací dobou se v něm schová a počká, než všichni odejdou, v noci si nakrade a ráno se pak ztratí v davu nakupujících.

Za **lest** se považuje i situace, kdy se pachatel pod nepravdivou záminkou dostane do bytu, například se vydává za policistu nebo kontrolora plynu, majitel ho pustí do bytu a pachatel pod záminkou kontroly plynoměru ukradne z bytu cennosti.⁶⁴

Nedovoleným překonáním uzamčení se rozumí použití nalezeného, vylákaného nebo odcizeného klíče, nebo použití nějakého jiného technického zařízení, s jehož pomocí se pachatel bez vynaložení síly dostane přes zámek, zástrčku ovladatelnou zevnitř, automatické signální zařízení a podobně.⁶⁵ Pokud by byl klíč v zámku, nemůžeme mluvit o překonání uzamčení. V takovém případě se zámek považuje za odemčený a jednalo by se o krádež prostou.

Za **jinou jistící překážku** pak považujeme mříže, stěny, ploty a podobná zařízení, jejichž překonání již vyžaduje použití síly.⁶⁶

Právě použití síly odlišuje uzamčení od jiné jistící překážky. Půjde například o překážku, kterou musel pachatel vykopnout, přelézt, probourat apod. Při hodnocení použití síly není podstatné, zda musel pachatel sám vynaložit fyzickou sílu, nebo zda použil nějaký nástroj, díky němuž byla míra jeho vlastní fyzické aktivity, tedy

⁶¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 652.

⁶² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 652.

⁶³ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

⁶⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

⁶⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

⁶⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

vyvinutého násilí, snížena nebo minimalizována. Podstatné je, zda musela být vůbec nějaká síla pachatelem na překonání překážky vynaložena.⁶⁷

Ad c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí

Pokud by mělo jít o tento typ krádeže, pak je nezbytné, aby pachatel použil *násilí* nebo *pohrůzku násilím* **bezprostředně**, ale až **po odcizení** věci. Toto jsou dvě nezbytné podmínky charakteristické pro tento typ krádeže. Znamená to, že k násilí musí dojít během krátkého časového intervalu. Násilím nebo pohrůzkou násilí si pachatel chce zajistit, že si věc před vlastníkem nebo jinou osobou uchová.

Jako modelovou situaci lze uvést následující fiktivní případ. Pachatel okrade turistu spícího pod stanem v kempu. Turista se probudí a žádá vrácení ukradených věcí, pachatel ho udeří a uteče.⁶⁸

Způsob získání věci násilím odlišuje trestný čin krádeže od trestného činu loupeže. Loupež vyžaduje násilí nebo pohrůzku násilím, která má vést k tomu, že se pachatel věci zmocní, nikoli k jejímu uchování. U loupeže je tedy násilí či pohrůzka násilím následováno vydáním věci, zatím co u krádeže přichází násilí či jeho pohrůzka až poté, co již pachatel od oběti věc získal.

Ad d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě

Tento způsob spáchání trestného činu krádeže je uveden v § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku. Věcí, kterou má jiný **na sobě**, mohou být kabáty, saka, šperky nebo jiné doplňky. Pojem **při sobě** pak zahrnuje jednak věci, které má člověk v ruce (kabelky, telefony aj.) a jednak věci, které si odložil do bezprostřední blízkosti, jako například telefon položený před poškozeným na stole nebo kabát pověšený na věšák v kupé vlaku.⁶⁹

V ustanovení § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku zákonodárce cílí na postih kapesních krádeží, krádeží dámských kabelek, nebo zavazadel, které má

⁶⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

⁶⁸ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653.

⁶⁹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 653-654.

někdo při sobě. Věci, které má poškozený pouze na dohled, pod tuto skutkovou podstatu nespádají.⁷⁰

Ad e) čin spáchá na území, kde byla provedena nebo je prováděna evakuace osob

Tento způsob spáchání je uveden v § 205 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku. Zákonodárce se tak snaží ochránit majetek osob, kteří jej sami nemohou nijak chránit, neboť jsou z úředního rozhodnutí přesunuti na jiné místo. Zároveň je tak chráněn život a zdraví evakuovaných osob. Jedná se zejména o případy živelních pohrom nebo závažných průmyslových havárií, které ohrožují majetek, životy a zdraví osob a znemožňují osobám zdržovat se ve vymezeném prostoru.

4.2.2 Krádež – kriminalistický pohled

Z hlediska statistického vyjádření lze konstatovat, že trestný čin krádeže je v České republice velice často páchaným trestným činem. O tomto vypovídají policejní statistiky. V následující tabulce jsou pro představu o četnosti krádeží v České republice uvedena data zaznamenaná policií v letech 2014–2019, a které se týkají počtu odhalených krádeží a počtu objasněných krádeží.

Rok	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Zjištěno	82 011	80 589	90 228	99 444	119 269	153 012
Objasněno	22 376	21 205	22 792	23 865	26 920	35 159
Objasněno v %	27,28	26,31	25,26	24,00	22,57	22,98

Tab. 3: Stav objasněnosti krádeží⁷¹

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že se počet zjištěných krádeží od roku 2014 do roku 2018 snižoval. V roce 2019 sice počet zaregistrovaných krádeží o necelá 2 % stoupl, zvýšil se však počet objasněných případů v daném roce. Kladným zjištěním je, že objasněnost zjištěných krádeží od roku 2015 stoupá. Je ovšem velmi pravděpodobné, že se do policejních statistik nedostanou všechny reálně spáchané krádeže. Oběti

⁷⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 654.

⁷¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalita. Policie České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

poměrně často krádež neoznámí, a to především v případech drobných krádeží. Oběti mohou mít strach, že se policie nebude jejich případem chtít zabývat, obávají se často také odplaty pachatele nebo nevyžádané publicity.

Pohled trestního práva a kriminalistiky na trestné činy není ve všech směrech stejný. Je to dáno tím, že kriminalistiku především zajímá způsob spáchání daného trestného činu. Právě způsob spáchání a použité nástroje se odrážejí do vzniku kriminalistických stop, na jejichž základě je možné tyto trestné činy objasňovat, a především identifikovat konkrétní osobu, která se takového činu dopustila.

Znalost způsobu páchaní krádeží je důležitá také pro účely kriminalistické prevence nebo pro vedení evidence **Modus operandi** („*Modus operandi je opakující se způsob páchaní trestných činů určitého druhu, charakteristický pro určitého pachatele*“⁷²).

Rozdílnost náhledu trestněprávního pohledu na trestný čin krádeže od kriminalistiky se projevuje i v dělení krádeží podle způsobu spáchání. Kriminalistika krádeže dělí na:

- a) **krádeže prosté**
- b) **krádeže vloupáním.**⁷³

Krádež vloupáním z pohledu kriminalistiky znamená, že pachatel k tomu, aby pronikl do bytu nebo jiného objektu, musel užít násilí a zpravidla použít dokonce hrubého násilí, kterým vypáčí vchodové dveře, okna, rozbije skleněné výplně oken apod.

Podrobněji lze pro účely typování pachatelů podle **modu operandi** nebo zařazení jednotlivých krádeží do statistik dělit krádeže následovně:

- a) krádeže vloupáním do obchodů, výkladních skříní, restaurací, ubytovacích objektů, kiosků, jídelen, objektů se starožitnostmi, kulturních objektů, pokladen, škol, bytů, víkendových chat, rodinných domů a dalších objektů;
- b) krádeže kapesní

⁷² VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 26.

⁷³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalita. Policie České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

c) krádeže motorových vozidel

d) krádeže prosté – jde o krádeže vcelku nezabezpečených, volně přístupných věcí, jako je stavební materiál, odložené předměty v restauracích nebo obchodech;

e) krádeže v bytech – v těchto případech byl pachatel vpuštěn do bytu například pod záminkou kontroly elektroměru. Na rozdíl od trestněprávního pojetí, kriminalistika odlišuje krádež v bytě, při níž nebylo použito násilí, od krádeží vloupáním. K posouzení, zda se jedná o „pouhou“ krádež v bytě nebo krádež vloupáním, je důležité, zda byl pachatel do bytu vpuštěn či se do něj dostal sám.

f) krádeže v obchodech – krádeže vystaveného zboží apod.;

g) krádeže v kancelářích apod.⁷⁴

Je zřejmé, že pachatel krádeže u většiny druhů výše uvedených trestných činů krádeže bude používat různé nástroje, které mu umožní trestný čin realizovat. Vzhledem k tomu, že se pachatel obvykle na místě činu nachází sám a používá nástroje, je přirozené, že zde zanechává různé kriminalistické stopy.

4.2.3 Loupež – trestněprávní pohled

Loupež je trestným činem, který řadíme do násilných trestných činů, které upravuje trestní zákoník v hlavě II., konkrétně v ustanovení § 173.

V tomto případě má zákonodárce za cíl chránit dva *objekty* současně, a to

a) osobní svobodu

b) majetek.⁷⁵

Osobní svobodou se v tomto kontextu rozumí svoboda rozhodování, majetkem pak majetek poškozeného, jehož se chce pachatel zmocnit.

Z hlediska *objektivní stránky* se projevuje **násilím** nebo **pohrůžkou bezprostředního násilí**. Podle ustanovení § 173 odst. 1 trestního zákoníku se trestného činu loupeže dopustí ten, „*Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci*“.

⁷⁴ PORADA, V.: *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 19.

⁷⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 586.

Když zákon v souvislosti s loupeží hovoří o **násilí**, myslí se tím použitím fyzické síly, které má za účel překonat nebo zamezit odporu, který oběť buď klade anebo pachatel očekává, že by ho oběť klást mohla.⁷⁶

Násilí zpravidla směřuje proti tomu, kdo má věc u sebe, nebo pokud se pachatel chová násilně vůči třetí osobě nebo vůči nějaké věci, čímž chce působit na vůli poškozeného.⁷⁷

Podle § 119 trestního zákoníku je nutno čin považovat za spáchaný násilím i v situaci, kdy pachatel *lsti uvede poškozeného do stavu bezbrannosti*. Vzorovým příkladem takové lsti je situace, kdy pachatel nabídne poškozenému nápoj, do něhož předem přidal omamnou látku. Poškozenému o této látce neřekl a díky jejímu účinku si mohl nerušeně přisvojit věc oběti, která je v danou chvíli bezbranná.

Pod **pohrůžkou bezprostředního násilí** je myšlena výslovná nebo konkludentní pohrůžka, z níž je patrné, že pokud se poškozený nepodřídí vůli pachatele, bude bezprostředně použito násilí vůči poškozenému nebo vůči třetí osobě nebo věci.⁷⁸ Znamená to, že za pohrůžku bezprostředního násilí se považuje jak věta: „Dej mi peněženku, jinak tě zastřelím,“ tak i pouhé výmluvné míření zbraní na oběť, z něhož je tatáž zpráva beze slov zřejmá.

„Použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí je u trestného činu loupeže prostředkem ke zmocnění se cizí věci; musí proto k nim dojít před zmocněním se cizí věci.“⁷⁹

Napadenou osobou nemusí být pouze vlastník věci.⁸⁰ o trestný čin loupeže se jedná i v případě, že je napadena osoba, která s věcí pouze nakládá, jako například opravář, hlídač, nebo člověk, který se jen náhodou postavil pachateli do cesty a bránil mu věci se zmocnit.

⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 243.

⁷⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 243.

⁷⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 244.

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha : Leges 2014. s. 244.

⁸⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 586.

Zmocněním se cizí věci si pachatel zajistí možnost nakládat s věcí podle své vlastní vůle a zároveň z možnosti nakládat s věcí vyloučí toho, kdo měl do té doby věc ve své moci.⁸¹

Důležité pro právní posouzení případu je, že věc nesmí být **vlastnictvím pachatele**.⁸² Pokud by totiž pachatel od poškozeného násilím požadoval vrácení své věci, jednalo by se o trestný čin vydírání, nikoli loupeže.⁸³

Dříve panoval názor, že o trestný čin vydírání se jedná i v případě, že by pachatel použil násilí nebo pohrůžku násilím k tomu, aby poškozeného donutil **vydat mu věc někdy v budoucnu**. Nejvyšší soud České republiky však ve svém usnesení č. j. 4 Tdo 1621/2018-34, ze dne 27. 3. 2019 judikoval, že ze zákona nevyplývá, že by musel pachatel požadovat po násilí nebo pohrůžce násilím vydání věci bezprostředně. Trestný čin loupeže je předčasně dokonáným trestným činem, k jeho spáchání tedy zcela postačuje již použití násilí nebo jeho pohrůžky a k předání věci vůbec nemusí dojít. Z toho důvodu i případ, kdy pachatel použije násilí k donucení poškozeného, aby mu v budoucnu vydal věc, je nutno posoudit jako loupež, nikoli jako vydírání. Zároveň je potřeba zmínit, že loupež je vůči vydírání ustanovením speciálním, lze tedy uvést, že loupež je zvláštní formou vydírání.

K naplnění *subjektivní stránky* trestného činu loupeže je nutný **úmysl** směřující k násilnému jednání a k tomu, aby se pachatel zmocnil cizí věci.⁸⁴ Pachatel nemusí mít v úmyslu ponechat si získanou věc natrvalo, přesto se bude jednat o dokonáný trestný čin loupeže. V případě, že pachatel neví o tom, že jeho oběť pohrůžku nevnímá, například pokud na ni mluví zezadu a neví, že osoba je hluchá, jedná se o pokus loupeže.⁸⁵

Trestný čin loupeže je z hlediska dělení trestných činů již v základní skutkové podstatě zvlášť závažným zločinem.

⁸¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 587.

⁸² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 586.

⁸³ Srov. § 175 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 588.

⁸⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. s. 588.

4.2.4 Loupež – z pohledu kriminalistických statistik a kriminologie

Loupež je jedním z celosvětově nejzávažnějších trestných činů,⁸⁶ neboť pachatel nenapadá pouze majetková práva oběti, ale stejnou měrou zasahuje i do svobody oběti. Právě díky tomu se loupež nachází na pomezí majetkové a násilné trestné činnosti. V porovnání s krádeží je její výskyt v České republice samozřejmě mnohem nižší, přesto se však jedná o jeden z nejčastěji páchaných trestných činů na území České republiky. Pro zajímavost policejní zdroje uvádějí, že v roce 2019 došlo až ke čtyřem loupežím denně.

Rok	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Zjištěno	1 439	1 406	1 585	1 646	2 022	2 547
Objasněno	963	891	1 019	1 004	1 154	1 437
Objasněno v %	66,92	63,37	64,29	61,00	57,07	56,42

Tab. 4: Stav objasněnosti loupeží⁸⁷

Policejní statistiky uvádí, že v loňském roce sice oproti roku 2018 nepatrně stoupl počet hlášených loupeží, oproti předešlým letům však stále platí trend poklesu četnosti tohoto trestného činu. Objasněnost incidentů meziročně stoupá, což lze považovat za pozitivní jev.

Přesto, že je loupež páchána méně často než krádež, její následky mají na oběti mnohem horší dopady. Není výjimkou, že se pachatel dopustí násilí tak závažného, že oběti způsobí těžké ublížení na zdraví nebo dokonce smrt, a to bez ohledu na hodnotu majetku, který svým jednáním pachatel získá, když škoda často dosahuje jen velmi malých částek.⁸⁸ Právě takovéto následky trestného činu jsou důvodem toho, že loupež řadíme mezi předčasně dokonané trestné činy, tedy že nezáleží na hodnotě škody způsobené na cizím majetku, dokonce není ani podstatné, že si pachatel například neodnesl vůbec žádný lup. Důsledky loupeže jsou často natolik závažné, že jenom skutečnost, že se toto jednání ve společnosti vyskytuje má negativní vliv na její chod a fungování. Lidé mají strach z možného napadení a takovému strachu dále uzpůsobují

⁸⁶ WRIGHT, R., DECKER, S. H. Robbers on Robbery: Prevention and the Offender [online]. *National Criminal Justice Reference Service*. 2002 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>>. s. 1.

⁸⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Kriminalita. *Policie České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.

⁸⁸ STRAUS, J. *Kriminalistická metodika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. s. 59.

své chování.⁸⁹ Strach lidí z toho, že by se sami mohli stát obětí násilné loupeže, je může vést k tomu, že začnou omezovat své aktivity na veřejnosti, omezovat kontakt s neznámými lidmi nebo zamykat vchodové dveře domů a bytů.⁹⁰

Loupež se podle Wrighta nemůže vyskytnout bez motivu, jímž jsou bezesporu peníze. Pozoruhodné ovšem je, že velmi často nejsou takto získané peníze použity k nákupu komodit nezbytných k životu, nýbrž jako prostředek dalších společensky negativních jevů. Jsou například utraceny za alkohol, drogy nebo hrací automaty.⁹¹

Usvědčenými pachateli loupeže jsou častěji muži.⁹² Oběťmi se stávají rovným dílem ženy i muži, pokud se však podíváme zvláště na dětské oběti, pak je trestný čin loupeže častěji páchan na chlapcích než na dívkách.⁹³

Závěrem této kapitoly je nutno uvést, že trestné činy krádeže i loupeže mají různé projevy. Tyto projevy, přesněji způsoby provedení, mají značný význam pro vznik kriminalistických stop na místech trestaných činů. U loupeže mají pro vznik kriminalistických stop velký význam také oběti. Policejní orgány mohou pracovat se stopami jak materiálními, tak paměťovými. Jejich obsah je využit pro objasnění příčin vzniku trestných činů, pro objasnění způsobu jejich provedení a zejména pro identifikaci osoby, která se jich dopustila.

⁸⁹ KONRÁD, Z. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. s. 43

⁹⁰ WRIGHT, R., DECKER, S. H. Robbers on Robbery: Prevention and the Offender [online]. *National Criminal Justice Reference Service*, 2002 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>>. s. 1.

⁹¹ WRIGHT, R., DECKER, S. H. Robbers on Robbery: Prevention and the Offender [online]. *National Criminal Justice Reference Service*, 2002 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>>. s. 5.

⁹² ROZUM, J., KOTULAN, P., HÁKOVÁ, L., TOMÁŠEK, J. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>>. s. 93.

⁹³ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 130.

5 Kriminalistické stopy a jejich souvislost s vybranými trestnými činy

V kriminalistické odborné literatuře se uvádí, že žádný trestný čin není spáchán tak, že by po sobě nezanechal stopy. Otázkou je, zda je možné všechny kriminalistické stopy vyhledat. Právě vyhledání kriminalistických stop je hlavním problémem, jak získat využitelné kriminalistické stopy pro objasnění věci. Proto budou v této kapitole uvedeny typické kriminalistické stopy, které se mohou vyskytovat na místech, kde byly spáchány, pro tuto práci vybrané, trestné činy krádeže a loupeže.

5.1 Kriminalistické stopy typické pro krádež

Charakter nalezených stop spojených s trestným činem krádeže se výrazně liší v závislosti na tom, jakým způsobem byla krádež spáchána. Zobecněním poznatků policejní praxe je možné dojít k závěru, že u krádeží převažují stopy materiální, zatímco stopy paměťové se objevují pouze zřídka, zejména u krádeží kapesních.

Patně největší množství stop je možné zaznamenat u krádeží spáchaných vloupáním, už proto, že pachatel musí zpravidla použít fyzické násilí a využít nástroje k překonání překážek, aby do zvoleného objektu pronikl. Mezi typicky kriminalistické stopy v těchto případech řadíme následující druhy stop.

Mechanoskopické stopy

„Mechanoskopie je část kriminalistické techniky, která se zabývá zákonitostmi vzniku a zániku a metodikou vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop nástrojů a jiných technických prostředků za účelem jejich identifikace a zjišťování způsobu jejich použití.“⁹⁴

Z hlediska mechanoskopie je každý předmět, který lze použít k překonání nějaké překážky, nástrojem. Použití nástroje pak vytváří mechanoskopické stopy, kdy se nejčastěji jedná o stopy plošné (otisky) nebo objemové (vtisky), které vznikly tlakem, tahem nebo například sklouznutím použitého nástroje po napadeném objektu.⁹⁵

⁹⁴ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 191.

⁹⁵ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 191-194.

Mechanoskopie je schopna určit, který konkrétní nástroj způsobil danou rýhu nebo zhmoždění.

Mechanoskopické stopy jsou obvykle viditelné pouhým okem a kriminalisté je nachází nejčastěji na zámcích, zárubních dveří, trezorech nebo na rámech oken.

U krádeží se mechanoskopické stopy vyskytují po použití nejrůznějších nástrojů sloužících k otevření dveří a trezorů, např. rozlamovačů bezpečnostních vložek zámků u dveří, paklíčů, páčidel, šroubováků nebo hasáků. S mechanoskopickými kriminalistickými stopami souvisí stopy působení na poškozených objektech, např. vyložené dveře a vypáčená nebo rozbitá okna nebo skleněné dveřní výplně.

Trasologické stopy

„Kriminalistická trasologie je kriminalistickotechnická disciplína zabývající se zkoumáním stop nohou, obuvi, dopravních prostředků a stop dalších objektů, pokud jsou ve stopě zvýrazněny znaky vnějších struktur (morfologické znaky) a nejedná se o stopy daktyloskopické nebo mechanoskopické.“⁹⁶

Mezi další trasologické stopy kromě výše uvedených patří například stopy zvířecích nohou, stopy částí lidského těla, na nichž se nenachází papilární linie, stopy vytvořené oblečením nebo přemísťováním objektů.⁹⁷

Trasologické stopy jsou viditelné pouhým okem a obvykle se nachází na podlaze. Proto je vhodné, aby kriminalisté při ohledání místa činu dávali při našlapování dobrý pozor, aby nedošlo k poškození těchto stop. Při vyhledávání trasologických stop je vhodné prohledat široké okolí místa kriminalisticky relevantní události.⁹⁸

Pro krádeže jsou časté trasologické stopy obuvi a rukavic, které ulpí na vstupních dveřích objektů, na sklech, na podlahových krytinách, ve stavebních hmotách a v jiném podkladovém materiálu, po kterém se pachatel pohyboval.

⁹⁶ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 172.

⁹⁷ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 215.

⁹⁸ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>, s. 176.

Daktyloskopické stopy

„Daktyloskopie je charakterizována jako nauka o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a na prstech nohou a chodidlech.“⁹⁹

Daktyloskopické stopy jsou tedy obecně známy jako otisky prstů (mohou se však vyskytovat i jako vtisky). Pro kriminalistiku je velice důležité, že tyto stopy nejsou zanechávány jinými částmi těla a že ani jiný živočišný druh než člověk tyto stopy nezanechává (lidoopi sice mají v určité primitivní míře papilární linie také vytvořeny, ale od otisků lidských prstů se odlišují natolik výrazně, že je jejich záměna vyloučena)¹⁰⁰.

Nejkvalitnější daktyloskopické stopy jsou nacházeny na hladkých pevných plochách, nejlépe na skle, kovu nebo keramice. Málokdy se tyto stopy naopak najdou na textiliích nebo na různých hrubých površích. Velmi nevýhodné je pak pokoušet se získat daktyloskopickou stopu z nestálých materiálů, jako je led.¹⁰¹

Laická veřejnost se může často domnívat, že nález otisku prstu osoby na místě činu je jasným důkazem, že se jedná o pachatele trestného činu. Opak je však mnohdy pravdou. V dnešní době jsou daktyloskopické stopy pouze nepřímým důkazem, který svědčí o tom, že se daná osoba pravděpodobně dotkla určitého objektu. To je ovšem skutečnost, která může mít mnoho různých vysvětlení. Je tedy potřeba, aby existovaly další, byť též nepřímé, důkazy k tomu, aby bylo možné pachatele usvědčit.

U krádeží vznikají daktyloskopické stopy často z nepozornosti pachatele nebo proto, že mu na zanechání otisků vůbec nezáleží. Tyto stopy lze najít na skleničkách a jiných nádobách, ze kterých na místě pil, na vstupních dveřích, na nástrojích, které zde zanechal, na obalech, pokud věci rozbaloval. Obecně lze říci, že tyto stopy pachatelé zanechávají na místech, kde se rukou nebo dlaní dotkli podkladového materiálu, který tyto stopy přijal, uchoval a opět vydal.

⁹⁹ PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 93.

¹⁰⁰ PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 93.

¹⁰¹ PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 96.

Biologické a genetické stopy

„Kriminalistická biologie je aplikovanou biologickou vědou, která slouží kriminalistické praxi vyhledáváním, zajišťováním, zkoumáním a vyhodnocováním biologických stop lidského, zvířecího nebo rostlinného původu.“¹⁰²

Podle povahy kriminalisticky relevantní události je možné biologické stopy nalézt prakticky vždy, a to i v případě, že se pachatel nedostal do přímého kontaktu s obětí. Nejčastěji OČTŘ na místech kriminalisticky relevantních událostí biologické stopy nacházejí v podobě slin, krve, potu, ejakulátu, chlupů a vlasů nebo kosterních nálezů. Tyto stopy obvykle pochází z těla pachatele, oběti, jiné nezúčastněné osoby nebo z organismů dvou a více osob (směsné stopy).¹⁰³

Nejčastěji jsou biologické stopy nacházeny na místech kriminalisticky relevantních událostí, na nástrojích užitých ke spáchání událostí, na oblečení nebo těle pachatele nebo oběti, na vozidlech a na dalších místech,¹⁰⁴ jako například na místě, na němž je ukryt lup nebo na místě, na němž pachatel vyčkával příchodu oběti.

U krádeží je možné najít biologické a genetické stopy na takových místech krádeží, kde se pachatel zranil, nebo kde se protahoval úzkými prostory. Pokud se pachatel zranil, je možné pracovat s krevními stopami ve formě kapek nebo stěrů krve, které provedl pachatel. V úzkých prostorách pak mohou ulpět na materiálu vlasy. V každém případě se jedná o stopy, ze kterých lze jednoznačně identifikovat konkrétní osobu.

Pachové stopy

„Kriminalistická odorologie se zabývá zkoumáním a identifikací osob a věcí podle pachu.“¹⁰⁵

Každá látka ze svého povrchu uvolňuje částice charakteristické pro její složení, které mají podstatu nejrůznějších pachů. Pokud se nějaká část lidského těla nebo oblečení dotkne jakéhokoli předmětu, přenese na něj právě tyto mikroskopické částice a vznikne tak pachová stopa. Odorologicky využívanými zdroji lidských pachových

¹⁰² PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 116.

¹⁰³ PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 117-118.

¹⁰⁴ PORADA, V.: *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. s. 118.

¹⁰⁵ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 185.

stop jsou obvykle pot, výjimečně i lidský dech, ostatní zdroje, jako moč nebo výkaly, se v současné době nevyužívají.¹⁰⁶

Pachovou stopu lze nejčastěji zaznamenat na místě kriminalisticky relevantní události, a to například na místech, kudy pachatel přišel či odešel. Obvykle se jedná o místa, kde se pachatel nějakou dobu zdržoval nebo se jich dotýkal. Jednodušší je pak identifikace předmětů na základě jejich pachu, protože pach předmětů má oproti pachu člověka daleko jednodušší složení.¹⁰⁷

Stopy paměťové a ostatní

Stopy paměťové jsou u krádeží spáchaných vloupáním spíše výjimečné.¹⁰⁸ Je to z toho důvodu, že se na místě činu nenachází ani poškozený ani svědek, a pokud zjistíme svědka, zpravidla má jen omezené informace k pachateli (k jeho popisu, k vozidlu, kterým odjel apod.). Proto je třeba, aby se na místě policisté, kteří provádějí ohledání, zaměřili na získání počítačových stop, tedy dat, ze kterých lze získat obrazový záznam konkrétního pachatele, dopravních prostředků, kterými přijel na místo činu, popř. získat z dat jiné informace, které lze při objasňování trestného činu využít. Zejména majitelé drahých nemovitostí nechávají tyto objekty osadit kamerovými systémy různé kvality, které jsou často napojeny na pulty centralizované ochrany, kde se záznamy z kamer shromažďují, nebo mají vlastní schránky, do kterých se data ukládají.

Kvalita a použitelnost nalezených kriminalistických materiálních stop je přímo závislá na materiálu, na kterém ulpěly. Jejich informační hodnota závisí také na povětrnostních podmínkách a na době, která od spáchání činu, a tedy i vzniku stopy, uplynula. Kvalitu stop může silně negativně ovlivňovat rovněž činnost jiných osob na místě činu, byť by byla neúmyslná.

U krádeží probíhajících na ulici, jako například u krádeží motorových vozidel, jízdních kol, u kapesních krádeží a u krádeží prostých, se jen výjimečně objeví stopy mechanoskopické a totéž platí pro daktyloskopické. Takovým vzácným případem nálezů daktyloskopické stopy by mohla být situace, kdy by se našla vhodně povrchově

¹⁰⁶ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 185-186.

¹⁰⁷ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 186.

¹⁰⁸ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 452.

ošetřená kožená peněženka, kterou po činu pachatel odhodil. V těchto případech lze mnohem častěji vyhledat stopy pachové.

Pokud při krádeži došlo k fyzickému kontaktu pachatele s obětí, lze předpokládat vyhledání stop biologických, resp. genetických, jakými jsou např. vlasy, krev či chlup pachatele, které mohou uvíznout na oděvu oběti. U této formy spáchání trestného činu krádeže mohou být stopy ve vědomí obětí či svědků jedněmi z mála stop, které je možné při objasňování trestného činu získat.

Při krádežích vloupáním do bytů, kanceláří, obchodů, výloh a podobně vzniká značné množství materiálních kriminalistických stop, z nichž typickými jsou stopy mechanoskopické, jako rýhy v zárubni dveří způsobené páčidlem při vylamování zámku dveří, stopy na bezpečnostních zámcích dveří (rozlamováky, kombinované kleště), tedy po nástrojích, kterými se je snažil pachatel vyřadit z funkce, a dále stopy po rozbití tabulkového skla, které pachatel zanechal. Je důležité, aby kriminalisté zkoumali, v jakém směru došlo k rozbití skleněné tabulky. Pokud by bylo zjištěno, že bylo sklo rozbito zevnitř, dalo by se uvažovat o tom, zda krádež není pouze fingovaná.

Rovněž je potřeba zjišťovat, zda všechny úlomky skla pochází ze stejné tabulky, jakým mechanismem došlo k rozbití skla (prudkým nárazem malého předmětu, např. projektilu, či pomalým nárazem většího předmětu, např. lokte pachatele). U krádeží vloupáním do výloh, rodinných domů či obchodů je možné se setkat i s vyříznutím skla.

U krádeží vloupáním do bytů, obchodů i kanceláří lze vyhledat a zajistit další materiální stopy, jako stopy trasologické (stopa pneumatiky v bahně, otisk podešve obuvi na koberci nebo ve vrstvě prachu), daktyloskopické (otisk prstu na vybavení obchodu, na okně, ale i na nástrojích pachatele, jako jsou páčidla), pachové (na nábytku, který pachatel prohledával, na okrajích otvoru, jímž pachatel vnikl do obchodu, či na dřevěném stole, o který se pachatel opřel) a mnohé další.

5.2 Kriminalistické stopy typické pro loupež

Na rozdíl od stop, které lze zaznamenat u trestného činu krádeže, pro trestný čin loupeže jsou jednoznačně nejčastější a nejdůležitější stopy paměťové. Nositelem těchto stop je tedy paměť konkrétního člověka. Je to přirozené, neboť u většiny případů loupežných přepadení zpravidla dochází ke kontaktu pachatele s obětí.

Právě oběť pak má obvykle příležitost zapamatovat si podobu pachatele, tu následně popsat OČTŘ a velmi tím přispět k objasnění skutku a dopadení pachatele.

Není však ani neobvyklé, že oběť nemá příležitost si pachatele prohlédnout, zejména pokud je napadena zezadu, nebo že je pro oběť situace natolik nová, překvapivá a výjimečně stresující, že je sice schopna podat základní informace o průběhu přepadení, podobu pachatele a další detailnější informace důležité k dopadení pachatele si však vůbec není schopna vybavit.

V policejní praxi byly zaznamenány případy, kdy oběť utrpěla na základě prožité stresové situace amnézii. Tento stav může u obětí nastat po prožití výjimečně stresujícího zážitku, který je natolik traumatizující, že jej její mysl z paměti vytěsňuje.¹⁰⁹

Pro objasnění loupeží jsou tedy důležití očití svědci, kteří by mohli poskytnout informace, které oběť v důsledku náročné situace nedokázala vstřebat. K tomu, aby si však nezúčastněný člověk událost zapamatoval dostatečně kvalitně, je však potřeba, aby loupež byla i pro svědka nápadnou, výraznou a nezvyklou událostí, která ve svědkovi vzbudí pozornost.

Pokud se tedy pachatel chová nenápadně a během činu na sebe neupoutá pozornost třetích osob, je velmi pravděpodobné, že tyto si buď nevšimnou, nebo nezapamatují, že byly podobné události přítomny, natož aby dokázaly poskytnout OČTŘ pachatelův popis.¹¹⁰

Pokud v průběhu loupežného přepadení dojde ke vzniku materiálních stop, vyskytnou se zpravidla při použití přímého fyzického násilí.

U spáchání loupeže formou uvedení oběti do stavu bezbrannosti lstí nebo formou pohrůžky bezprostředního násilí vznikají materiální stopy obvykle tak, že pachatel (častěji pachatelka) uvede oběť do stavu bezbrannosti a následně jí prohledá byt. Takovým chováním po sobě pachatel obvykle zanechává chemické, biologické, genetické, pachové, trasologické či věcné stopy.

¹⁰⁹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 441.

¹¹⁰ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 441.

Místa nálezu kriminalistických stop po trestném činu loupeže

Materiální kriminalistické stopy trestného činu loupeže se typicky nacházejí na těchto místech:

Místo činu

Místo činu, kde lze vyhledat a zajistit v závislosti na prostředí zejména biologické stopy, resp. stopy genetické, jakými jsou stopy krve, slin na nedopalcích cigaret, dále pachové a trasologické stopy, zbraně, nábojnice a stopy balistické nebo i knoflíky z oděvu, dále stopy daktyloskopické, nacházející se na skleničkách, věcech, které držel pachatel v ruce, jako například igelitka, papírový sáček, peněženka, platební karta a též stopy věcné, např. osobní doklady pachatele, kapesník, část oděvu, nůž, brýle, pokrývka hlavy a mnoho dalších.

Tělo a oděv oběti

Na těle se mohou objevovat různorodé typy vnějších poranění, jako například řezné, bodné, sečné nebo střelné rány, nejrůznější zhmožděny, pohmožděny a jiná zranění vzniklá v důsledku kontaktu oběti s pachatelem. Dále se mohou objevit i různá vnitřní zranění, která nejsou, na rozdíl od těch vnějších, pouhým okem viditelná. Je tedy vhodné, aby oběť podstoupila prohlídku lékařem za účelem detekce a ošetření případných vnitřních poranění. Tyto stopy pak mohou být stopami trasologickými, biologickými, genetickými či pachovými.

Tělo a oděv pachatele

Na těle a oděvu pachatele se obvykle vyskytují stopy naznačující, že se oběť bránila. Může jít o biologické stopy ve formě krevních stříkanců, chlupů nebo vlasů, stejně jako balistické stopy, jakými jsou zplodiny po výstřelech nebo chemické stopy barev z nástražných zabezpečovacích prostředků apod. Nejčastěji se jedná o stopy pachové, chemické, biologické nebo genetické.

Předměty použité při loupeži

Na předmětech použitých při loupeži se nachází různorodé stopy v závislosti na povaze použitého zločinného nástroje anebo na vybavení, schopnostech a dovednostech pachatele. Mezi zločinné nástroje patří zbraně, ať už chladné nebo

palné. Co se týká palných zbraní, zpravidla je bude zkoumat kriminalistická balistika. Pokud jde o zbraně chladné, zpravidla je zkoumá kriminalistická mechanoskopie. Jinak řečeno se jedná o stopy balistické a stopy mechanoskopické.

Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně velké objekty, lze na nich nalézt další kriminalistické stopy, např. stopy biologické, resp. genetické (krev poškozeného nebo pachatele). Dále lze zajistit stopy chemické nebo pachové a není vyloučeno ani vyhledání a zajištění stop daktyloskopických nebo trasologických. Pokud pachatel použil nějaké oděvní doplňky, kterých se následně zbavil, jako jsou kukly, rukavice apod. Z těchto objektů pak lze získat stopy genetické, biologické, popř. chemické (mikrostopy).¹¹¹

Závěrem této kapitoly je možné uvést, že druhy kriminalistických stop, které po sobě zanechávají pachatelé trestných činů, se od sebe liší nejen v závislosti na klasifikaci spáchaného činu, ale i na způsobu spáchání daného činu.

Pachatelé krádeže prosté po sobě obecně nezanechávají mnoho stop, častěji se při tom jedná o stopy materiální než paměťové. Materiální kriminalistické stopy se častěji než paměťové nachází i u krádeží spáchaných vloupáním. Na rozdíl od krádeží prostých je na místech činu krádeží spáchaných vloupáním možné nalézt využitelných kriminalistických stop více.

K objasnění loupeží mají OČTŘ nejvíce vypovídajících materiálních stop k dispozici v případě fyzického kontaktu pachatele a oběti, ovšem i bez tohoto kontaktu lze nacházet na místě činu stopy trasologické, pachové, genetické či balistické. Tyto stopy lze vyhledat a zajistit na příchodových či odchodových trasách, na nalezeném nedopalku cigarety, na odhozeném jednorázovém kapesníku, ale také na jiných objektech a místech, které s místem loupeže souvisí.

Stěžejními k dopadení pachatele u trestných činů loupeže jsou především stopy paměťové, a to v případě svědecké výpovědi, výpovědi poškozeného, výpovědi podezřelého nebo spolupachatelů, popřípadě samotného pachatele.

¹¹¹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 441.

Pro policejní praxi jsou rozhodující všechny stopy, jak materiální, tak paměťové. Rozhodující jsou stopy, které nesou důležité informace o pachateli, který se výše uvedených typů trestných činů dopustil.

6 Využití kriminalistických stop jako důkazního materiálu

Využívání kriminalistických stop a jejich přeměna v důkazní materiál je závislá na vyhledání dostatku kvalitních stop, které mají vysokou identifikační hodnotu. To znamená, že je nezbytné vyhledat, zajistit a úspěšně zkoumat takové kriminalistické stopy, které mohou jednoznačně identifikovat osobu pachatele, a také nástroje, kterými byl trestný čin spáchán. V této kapitole jsou objasněny rozdíly mezi kriminalistickou stopou, důkazním prostředkem a důkazem z pohledu trestního práva, a v krátkosti popsán postup, jak se z kriminalistické stopy stává důkaz, tedy je uvedeno využití metody kriminalistické identifikace.

Stopa, jak již bylo v této práci vysvětleno, je pojem kriminalistický, který označuje určitou změnu v materiálním prostředí, která souvisí s objasňovanou nebo prošetřovanou událostí, jinak řečeno s kriminalisticky relevantní událostí.

Důkaz je proti tomu pojmem trestně procesním, který právní teorie definuje jako „*přímý poznatek, který orgán činný v trestním řízení získal o předmětu důkazu z důkazního prostředku při procesním dokazování.*“¹¹² Tento poznatek však je prokazatelný vědeckým postupem. Jedná se tedy o výsledek znaleckých či odborných zkoumání, v tomto případě o kriminalistických stopách, který přináší jednoznačný závěr o tom, který objekt danou stopu vytvořil.¹¹³

V trestním řízení dochází k **dokazování**, jehož účelem je „*zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.*“¹¹⁴ Skutečnost, kterou se OČTŘ v průběhu dokazování snaží zjistit a prokázat, se označuje jako **předmět důkazu**. Všechny prostředky použité k identifikaci předmětu důkazu se označují jako **důkazní prostředky**. Příkladem důkazního prostředku je výslech svědka před soudem nebo ohledání věci soudcem. Každý důkaz je spojený s nějakou osobou či věcí, z níž lze tento důkaz zjistit. Takové osobě či věci se říká pramen nebo **nositel důkazu**.¹¹⁵ Nositelem důkazu je nepochybně kriminalistická stopa, např. nalezená střelná zbraň,

¹¹² JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha : Leges, 2013. s. 372.

¹¹³ ŠÍDLO, O. Stopa, důkaz, věc doličná - stručný příspěvek do diskuse. In Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Hradec Králové © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW:

<<https://www.mvcr.cz/clanek/stopa-dukaz-vec-dolicna-strucny-prispevek-do-diskuse.aspx>>.

¹¹⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha : Leges, 2013. s. 374.

¹¹⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha : Leges, 2013. s. 371 – 373.

na níž jsou později zjištěny daktyloskopické stopy a stopy po výstřelu. Takovým nositelem důkazu může být také osoba očitého svědka, který je schopen vypovědět důležité podrobnosti o tom, co viděl.

Aby bylo možné výše uvedené stopy použít v řízení před soudem jako materiál vedoucí k usvědčení pachatele, je potřeba, aby při zjišťování, zajišťování a vyhodnocování kriminalistických stop byly dodrženy platné právní normy upravující postup kriminalistického zkoumání.

6.1 Kriminalistická identifikace

V kriminalistickém a trestněprávním dokazování patří k významným zdrojům poznání a zkoumání kriminalistických stop, zejména materiálních, právě metoda kriminalistické identifikace. Podstatou tohoto procesu je získání informace z kriminalistických stop o identifikačních znacích, jež ve stopě zanechal objekt, který stopu vytvořil. Právě tyto markanty mohou jednoznačně identifikovat tento objekt, a to za pomoci komparační metody. Tato metoda totiž umožňuje porovnávat zajištěnou kriminalistickou stopu s konkrétním objektem nebo s experimentálně vytvořenou srovnávací stopou. Oba tyto objekty, pokud obsahují shodné markanty, mohou přispět k objasnění, resp. ke zjištění, zda konkrétní předmět zajištěnou stopu skutečně vytvořil. Z výše uvedeného vyplývá, že kriminalistická identifikace je kognitivní metoda, jejímž cílem je určit, zda a jaký vztah existuje mezi stopou a objektem, který ji mohl vytvořit. Hlavním cílem je určit objekt, který stopu skutečně vytvořil.¹¹⁶

Zjednodušeně jde o to zjistit, které osobě patří otisk papilárních linií otisknutých na zbrani, které konkrétní páčidlo zanechalo konkrétní rýhy na zárubni dveří, nebo zda trasologickou stopu pneumatik na příjezdové cestě zanechalo právě jedno konkrétní zkoumané vozidlo.

Totožnost objektů lze považovat za prokázanou, pokud je ve stopě odraženo takové množství vlastností objektu, že se ve svém souhrnu nemohou vyskytovat u jiného objektu.¹¹⁷ Stejným způsobem se zjišťuje i rozdílnost objektů. Kriminalistickou identifikací tedy lze vyloučit, že by byla nějaká konkrétní osoba původcem vzniku stopy. Je tedy možné prokázat, že se podezřelý trestného činu, který je mu kladen za vinu, nedopustil.

¹¹⁶ PJEŠČAK, J. *Kriminalistika*. Obzor (SK), 1981, s. 53.

¹¹⁷ PJEŠČAK, J. *Kriminalistika*. Obzor (SK), 1981, s. 53.

Znaky objektu, které mohou být nalezeny ve stopách a které lze následně porovnávat při kriminalistické identifikaci, se nazývají *identifikační znaky*¹¹⁸. Různé identifikační znaky se objevují různě často, mají rozdílná kvalitativní specifika a lze je rozčlenit na tyto druhy:¹¹⁹

a) **obecné** – znaky shodné pro velkou skupinu objektů, např. nalezený otisk podrážky boty na místě činu je typický pro obuv určité značky a velikosti, a tak je možné omezit okruh hledaných bot na ty, které jsou této konkrétní značky a velikosti

b) **specifické** – jsou typické pouze pro jeden objekt, odlišují ho od ostatních tím, že nese znaky související pouze s konkrétním činem, např. podrážka boty, která zanechala na místě činu svůj otisk, byla sešlapaná určitým jedinečným způsobem. Takové změny na objektech jsou pro kriminalistickou praxi velmi podstatné, nazývají se markanty.

Metoda kriminalistické identifikace je založená na principech, které vycházejí z objevů kriminalistické vědy a ze zobecněných zkušeností kriminalistické praxe. Tyto principy jsou shodné s principy vzniku kriminalistických stop a jedná se o princip individuálnosti, relativní stálosti a odrazu.

¹¹⁸ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 116.

¹¹⁹ MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 116.

Závěr

Tato práce si vytyčila za cíl vymežit pojem kriminalistická stopa, představit systém dělení kriminalistických stop, uvést jejich význam a využití pro policejní praxi a představit typické kriminalistické stopy, které by se měly nacházet na místech trestných činů krádeže a loupeže. Součástí prvních tří kapitol práce je prezentace dělení kriminalistických stop podle předem stanovených hledisek, uvedení principů jejich vzniku i rozbor identifikační metody. Právě základní charakteristice těchto vybraných trestných činů, která byla vytyčena jako součást cíle práce, byla věnována čtvrtá kapitola. V páté kapitole byly pak uvedeny stěžejní informace o typických kriminalistických stopách, které by se na místě vybraných trestných činů pro tuto práci měly nacházet. Proto lze konstatovat, že vytyčených cílů bylo dosaženo.

Zároveň je nutno uvést, že problematika vyhledávání, zajišťování dokumentace a hodnocení kriminalistických stop tak, jak je v práci uvedena, je pouhým zlomkem informací o tom, jak lze s kriminalistickými stopami pracovat. Rovněž prezentace právního rozboru pouhých dvou příkladů trestných činů, je zlomkem toho, co obsahuje trestní zákoník.

Z výše uvedeného je tedy možno dovést, že kriminalistické stopy jsou základním zdrojem informací o místě činu, o způsobu provedení, o fyzických a psychických schopnostech a dovednostech každého pachatele, o tom, jak čin provedl a kolik osob se na něm mohlo podílet. Nesmírně důležitou schopností kriminalistických stop je uchování identifikačních znaků osoby, která se na místě pohybovala nebo která se činu dopustila. Právě tato schopnost kriminalistických stop přijmout požadovaný počet identifikačních znaků, udržet si je ve vysoké kvalitě a následně je opět vydat, umožňuje jednoznačně identifikovat osoby, které je na místě činu zanechaly.

Aby policejní a jiné OČTŘ mohly takovými informacemi disponovat, je nezbytné, aby takové kriminalistické stopy byly nejprve vyhledány, řádně zadokumentovány, zajištěny a přepraveny na specializovaná pracoviště ke zkoumání. Takovouto činnost zajišťují kriminalističtí technici policie, kteří jsou pro tuto činnost speciálně školeni a cvičeni.

Vlastní vyhodnocování, zkoumání a snahu o zpětnou identifikaci objektu, který stopu vytvořil (zejména člověk), pak provádějí specialisté a znalci na kriminalisticko-technickou činnost, ať v řadách policie nebo na jiných znaleckých pracovištích.

Je tedy na místě přijmout závěr, že vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop na místech zde uvedených nebo jiných trestných činů je vysoce odbornou činností a že proces využívání kriminalistických stop metodou kriminalistické identifikace může přinést zásadní důkazy pro prokázání viny či nevinu konkrétní osoby.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha : Leges 2014. 976 s. ISBN 978-80-7502-044-4.
2. JELÍNEK, J. *Trestní právo procesní.* 3. vydání. Praha : Leges, 2013. 864 s. ISBN 978-80-87576-44-1.
3. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou,* 5. vydání. Praha : Leges 2014. 1248 s. ISBN 978-80-7502-049-9.
4. KONRÁD, Z. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů.* 2. rozš. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 1997. 219 s. ISBN 80-85981-39-8.
5. MUSIL J., KONRÁD Z., SUCHÁNEK J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha : C. H. Beck, 2004. 606 s. ISBN: 80-7179-878-9.
6. PJEŠČAK, J. *Kriminalistika.* Obzor (SK), 1981. 432 s. ISBN 65-056-81.
7. PORADA, V. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika).* Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 309 s. ISBN: 978-80-7380-038-3.
8. PORADA, V.: *Kriminalistická metodika vyšetřování.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 231 s. ISBN: 978-80-7380-042-0.
9. STRAUS, J. *Kriminalistická metodika.* 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2008. 320 s. ISBN 978-807-380-124-3.
10. SVATOŠ, R. *Kriminologie.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. 292 s. ISBN 978-80-7380-389-6.

Elektronické zdroje

1. ČECHOVÁ, H. *Jak funguje naše paměť* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW:
<<https://adoc.tips/jak-funguje-nae-pam-paeddr-mgr-hana-echova.html>>.
2. ŠÍDLO, O. Stopa, důkaz, věc doličná - stručný příspěvek do diskuse. In Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Hradec Králové © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW:
<<https://www.mvcr.cz/clanek/stopa-dukaz-vec-dolicna-strucny-prispevek-do-diskuse.aspx>>.
3. ČÍRTKOVÁ, L., PORADA V. Paměťové stopy v kriminalistické teorii a forenzně psychologických aplikacích. *Soudní inženýrství* [online]. 2005, roč. 16, č. 3 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z WWW:
<<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2005-03-161-168.pdf>>. ISSN 1211-443X.
4. FRYAUF, M.: *Kriminalistická stopa* [online]. Brno: 3. 10. 2013 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z WWW:
<https://dum.bpa-brno.cz/grant/VY_32_INOVACE_FRY1.pdf>.
5. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Kriminalita. *Policie České republiky* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW:
<<https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>>.
6. ROZUM, J., KOTULAN, P., HÁKOVÁ, L., TOMÁŠEK, J. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, 207 s. [cit. 2020-06-26]. ISBN 80-7338-047-1. Dostupné z WWW: <<http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>>.
7. STRAUS, J., SUCHÁNEK, J., PORADA, V. Kriminalistické stopy obsahující informaci o vlastnostech vnitřní stavby (struktury) nebo vnitřního složení objektu. *Soudní inženýrství* [online]. 2004, roč. 15, č. 3 [cit. 2020-03-07]. ISSN 1211-443X. Dostupné z WWW:
<<http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-03-131-145.pdf>>.
8. THE FORENSIC GROUP. *The forensic group: Trace material*. Trace – glass, paint, pollen, fibres, hairs. [online]. 2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z WWW:
<<https://www.theforensicgroup.co.nz/expertise/trace-material/>>.
9. TRESTNI-RIZENI.COM. Orgány činné v trestním řízení. *Trestni-rizeni.com* [online]. © 2006-2020 [cit. 2020-06-20]. Dostupné z WWW:
<<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/organy-cinne-v-trestnim-rozeni>>.

10. VANĚK, D. Genetika jako identifikační nástroj ve službách kriminalistiky. *Živa* [online]. 2011, č. 2 [cit. 2020-08-01]. ISSN 0044-4812. Dostupné z WWW: <<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/genetika-jako-identifikacni-nastroj-ve-sluzbach-kr.pdf>>.
11. VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika* [online]. Karviná : 2011 [cit. 2020-03-21] Dostupné z WWW: <<https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>>.
12. WRIGHT, R., DECKER, S. H. *Robbert on Robbery: Pervention and the Offender* [online]. National Criminal Justice Reference Service, 2002 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z WWW: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 zákon trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 353 – 464. ISSN 1211-1244. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>.
2. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961 zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších změn a doplnění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, s. 513 – 576. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1101>>.
3. ČESKO. Zákon č. 45 ze dne 30. ledna 2013 zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 20, s. 322 – 348. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=25397>>.
4. ČESKO. NEJVYŠŠÍ SOUD. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. 30 Cdo 4352/2010 [ze dne 31. 3. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=AD5EC2BCC3EAF88CC1257A4E0064BE49&>.
5. ČESKO. NEJVYŠŠÍ SOUD. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. 4 Tdo 1621/2018-34 [ze dne 27. 3. 2019]. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/CreateWordDocBody?openAgent&unid=CCC1438A4DC5F1C7C12584170015FF15&>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- DUŠEK, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací VŠERS*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019.

Seznam zkratk

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

SJM – Společné jmění manželů

Seznam tabulek a obrázků

Seznam obrázků:

Obr. 1: Upravené schéma vzájemného působení objekt – prostředí.

Obr. 2: Upravené dělení kriminalistických stop

Seznam tabulek:

Tab. 1: Přehled hranice výše škody

Tab. 2: Přehled hranice výše škody od 1. 10. 2020

Tab. 3: Stav objasněnosti krádeží

Tab. 4: Stav objasněnosti loupeží